

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
POWIATOWEGO CENTRUM
POMOCY RODZINIE W ŁOMŻY
ZA ROK 2016**

Łomża, kwiecień 2017 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
REALIZACJA ZADAŃ.....	9
I. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	9
1.1. Zadania własne powiatu z zakresu systemu pieczy zastępczej	13
1.2. Współpraca międzyinstytucjonalna	31
II. Domy pomocy społecznej	35
2.1. Dom Pomocy Społecznej PKPS im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży	36
2.2. Dom Pomocy Społecznej PKPS im. Wiktorii Kowalewskiej – filia w Kownatach.....	38
2.3. Dom Pomocy Społecznej pw. Św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie	40
III. Realizacja zadań pomocy społecznej z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat	43
3.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach	43
IV. Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	51
4.1. Realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	52
4.2. Powiatowy program profilaktyczny	54
4.3. Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie	55
V. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	57
5.1. Rehabilitacja społeczna	59
5.2. Realizacja programu „Aktywny Samorząd”	60
5.3. Dofinansowanie tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej	63
WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ NA 2017 ROK.....	68
WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ NA 2017 ROK	69

WPROWADZENIE

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży zostało utworzone na mocy Uchwały Rady Powiatu Łomżyńskiego Nr IV / 17 / 98 z dnia 29 grudnia 1998 roku. Jest samodzielną jednostką organizacyjną pomocy społecznej powiatu łomżyńskiego.

Misją Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) jest pomoc społeczna mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie sami pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

PCPR wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem społecznym.

Centrum realizuje zadania własne powiatu i zadania zlecone przez administrację rządową z zakresu m.in.: pomocy społecznej, pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych – określone m. in. w:

- ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 930 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 575 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 roku, poz. 195 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 2046 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1390).

Organizację i zasady funkcjonowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży określa regulamin organizacyjny, który został zatwierdzony przez Zarząd Powiatu Łomżyńskiego.

W PCPR zatrudnionych jest obecnie 9 pracowników, z których wszyscy legitymują się wykształceniem wyższym. Centrum kieruje Dyrektor posiadający wymaganą specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej¹.

PCPR w Łomży jest jednostką budżetową. Swoje wydatki pokrywa bezpośrednio z budżetu powiatu łomżyńskiego, a uzyskane dochody odprowadza do tego budżetu. Na system finansowania PCPR składają się: dochody własne powiatu, dotacje celowe z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych powiatu oraz zadań z zakresu administracji rządowej zleconych powiatowi, a także dotacje z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zadania realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży wynikają między innymi z opracowanej w roku sprawozdawczym nowej wersji „*Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łomżyńskim na lata 2016 – 2022*”. Dotyczą one rozwiązywania bądź minimalizowania głównych problemów społecznych – bezrobocia, ubóstwa, kryzysów rodzinnych, przemocy w rodzinie, sytuacji osób niepełnosprawnych, sytuacji dzieci pozbawionych opieki rodziców oraz sytuacji ludzi w podeszłym wieku.

Do głównych zadań realizowanych przez PCPR w Łomży w 2016 roku należało:

- organizacja rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- organizacja i nadzór nad funkcjonowaniem domów pomocy społecznej oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- organizacja i nadzór nad funkcjonowaniem ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowego domu samopomocy) oraz kierowanie do niego zainteresowanych osób;
- podejmowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.

¹ Zgodnie z art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

Zadania własne powiatu z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz pomoc w integracji ze środowiskiem;
- 4) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 5) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 6) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 7) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 8) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 9) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 10) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 11) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 12) sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej.

Zadania zlecone powiatu z zakresu administracji rządowej realizowane przez PCPR:

- 1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 4) udzielanie cudzoziemcom pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.

Zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Na podstawie art. 241 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 575 z późn. zm.), Zarządzeniem Nr 34/2011 z dnia 14 października 2011 roku, Starosta Łomżyński wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy przede wszystkim²:

- 1) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 3) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub

² Zgodnie z art. 76 i art. 180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
 - 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
 - 7) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
 - 8) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
 - 9) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
 - 10) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu łomżyńskiego (rodziny zawodowe i niezawodowe);
 - 11) zapewnienie opieki koordynatora pieczy zastępczej rodzinom zawodowym i niezawodowym;
 - 12) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
 - 13) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
 - 14) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

- c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

Zadania organizatora pieczy zastępczej w powiecie łomżyńskim wspiera Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży (jednostka organizacyjna miasta Łomża) na mocy zawieranego corocznie Porozumienia pomiędzy Zarządem Powiatu Łomżyńskiego a Prezydentem Miasta Łomża. Obowiązujące w okresie sprawozdawczym porozumienie zawarto dnia 24 marca 2016 r. Na jego realizację Starosta Łomżyński przekazał miastu Łomża kwotę 13 000 zł.

Część zadań z zakresu pieczy zastępczej powierzono Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży z uwagi na brak w powiecie specjalistów z zakresu kwalifikowania i szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze. CPZ w Łomży zatrudnia kadrę, która posiada wieloletnie doświadczenie w zakresie rodzicielstwa zastępczego. Wcześniej zadania te dla powiatu łomżyńskiego i miasta Łomża realizował Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy w Łomży na bazie którego powołano Centrum Pieczy Zastępczej.

Ponadto Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży opracowało i/lub realizowało niżej wymienione sprawozdania, informacje i programy, które w roku 2016 zostały przyjęte przez Zarząd i Radę Powiatu. Były to:

- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łomżyńskim na lata 2016 – 2022;
- Powiatowy Program Oddziaływań Korekcyjno – Edukacyjnych na lata 2016 – 2021;
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2021;
- Ocena zasobów pomocy społecznej w powiecie łomżyńskim za 2015 rok;
- Pilotażowy program „Aktywny Samorząd” realizowany ze środków PFRON.

REALIZACJA ZADAŃ

I. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

Dzieci, z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną i psychiczną, wymagają szczególnej troski i opieki. Ochrona ich praw powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców oraz organy władzy publicznej, ale przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka. We wszystkich działaniach dotyczących dziecka naczelnym celem powinno być jak najlepsze zabezpieczenie jego interesów. Działania te powinny uwzględniać podmiotowość dziecka oraz odbywać się z poszanowaniem jego praw i wolności, w szczególności prawa do godnego życia.

Najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina. Rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka, zapewnić mu odpowiednie warunki życia i umożliwić wszechstronny rozwój osobowości. Władza rodzicielska powinna być sprawowana tak, jak wymaga tego dobro dziecka. W razie pojawienia się jakichkolwiek trudności w należyтым wypełnianiu obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, rodzicom należy się pomoc i wsparcie ze strony państwa. Celem wsparcia jest przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. W przypadku, gdy wykorzystane zostaną wszelkie możliwe formy pomocy, a rodzice dziecka nadal nie są w stanie należycie wypełniać swoich obowiązków, dziecko może zostać umieszczone w pieczy zastępczej, której celem jest zapewnienie mu czasowej opieki i wychowania.

Umieszczenie dziecka poza rodziną naturalną powinno stanowić środek ostateczny, stosowany gdy dobro dziecka jest zagrożone. **Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.** Jednakże dla dobra dziecka możliwe jest pozostawienie go w długoterminowym rodzinnym środowisku zastępczym do usamodzielnienia. Główne **cele pieczy zastępczej** zostały określone w art. 33 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 575, z późn. zm.).

Pieczą zastępczą zapewnienia:

- 1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
- 2) przygotowania dziecka do: godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia; pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki; nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- 3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie:

- 1. rodzinnej,**
- 2. instytucjonalnej.**

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie **orzeczenia sądu**. Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletniości. Osoba, która osiągnęła pełnoletniość w pieczy zastępczej może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej lub placówce także po ukończeniu 18 roku życia za zgodą rodziny zastępczej lub dyrektora placówki nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat. Warunkiem pobytu jest kontynuacja nauki w szkole, uczelni, w zakładzie kształcenia nauczycieli itp.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa,
 - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,
- 2) rodzinny dom dziecka.

Rysunek 1: Schemat organizacyjny – formy sprawowania pieczy zastępczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Według ustawy rodziny spokrewnione to te, w których rodzic/e zastępczy jest/są wstępnym/i lub rodzeństwem dziecka. Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka mogą być wspierane przez **rodziny pomocowe**. Rodziny pomocowe przejmują opiekę nad dzieckiem, gdy rodzina zastępcza nie może sprawować swojej funkcji w związku z wypoczynkiem lub nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. W 2016 r. na terenie powiatu łomżyńskiego nie było potrzeb organizowania rodzin pomocowych.

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką **koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**, którego wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Zgodnie z obowiązującym od 2015 r. stanem prawnym pod opieką jednego koordynatora nie może pozostawać więcej niż 15 rodzin.

W roku 2016 r. dwie nowo utworzone rodziny zastępcze złożyły wniosek do dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży o objęcie opieką koordynatora. Łącznie ze wsparcia koordynatora korzystały 32 rodziny zastępcze:

- 4 rodziny zawodowe i 8 niezawodowych miały zapewnioną opiekę dwóch koordynatorów z Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży na mocy zawartego Porozumienia
- 15 rodzin zastępczych spokrewnionych i 5 niezawodowych tworzonych przez dalszych krewnych zostało objętych wsparciem dwóch koordynatorów z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży.

Głównym zadaniem koordynatora jest przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, **planu pomocy dziecku**. W 2016 r. na terenie powiatu łomżyńskiego siedem gmin: Zbójna, Łomża, Nowogród, Śniadowo, Miastkowo, Przytuły i Piątnica zatrudniało asystenta rodziny.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Zarządzeniem Nr 34 z dnia 14 października 2011 r. Starosta Łomżyński wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie łomżyńskim.

Realizację zadań nałożonych na organizatora pieczy zastępczej w powiecie łomżyńskim wspiera Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży (jednostka organizacyjna Miasta Łomża) na mocy zawartego Porozumienia pomiędzy Zarządem Powiatu Łomżyńskiego a Prezydentem Miasta Łomża.

Pierwsze porozumienie zostało zawarte 19.03.2012 r. W okresie sprawozdawczym porozumienie z Miastem Łomża zostało zawarte 24.03.2016 r. z mocą obowiązującą od 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r. Na jego realizację Starosta Łomżyński przekazał Miastu Łomża kwotę 13.000 zł. W dniu 14.02.2017 r. Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży przedstawiło sprawozdanie opisowe z realizacji powierzonych zadań.

W myśl art. 76 ust. 15 wyżej cyt. ustawy „Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy”.

Zgodnie z art. 182 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016r., poz. 575 z późn. zm.) „Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa zarządowi powiatu coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej”.

1.1. Zadania własne powiatu z zakresu systemu pieczy zastępczej.

Do zadań własnych powiatu należy:

1.1.1. Opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających m.in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Uchwałą Nr V/30/2015 z dnia 29 kwietnia 2015 r. Rada Powiatu Łomżyńskiego przyjęła do realizacji **Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 – 2017**. Głównym celem programu jest skuteczny rozwój systemu pieczy zastępczej w powiecie łomżyńskim, ze szczególnym uwzględnieniem rodzicielstwa zastępczego.

Cele szczegółowe to:

1. Promocja i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, w tym określenie limitu rodzin zastępczych zawodowych, który zgodnie z Planem na rok 2015 udało się zrealizować, tworząc 1 rodzinę zastępczą zawodową.

2. Organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu.
3. Wspieranie rozwoju psychofizycznego dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
4. Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.

1.1.2. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

a) piecza rodzinna:

Na terenie powiatu łomżyńskiego w przeciągu całego 2016 roku funkcjonowało **38 rodzin zastępczych wychowujących 82 dzieci oraz 15 pełnoletnich wychowanków.**

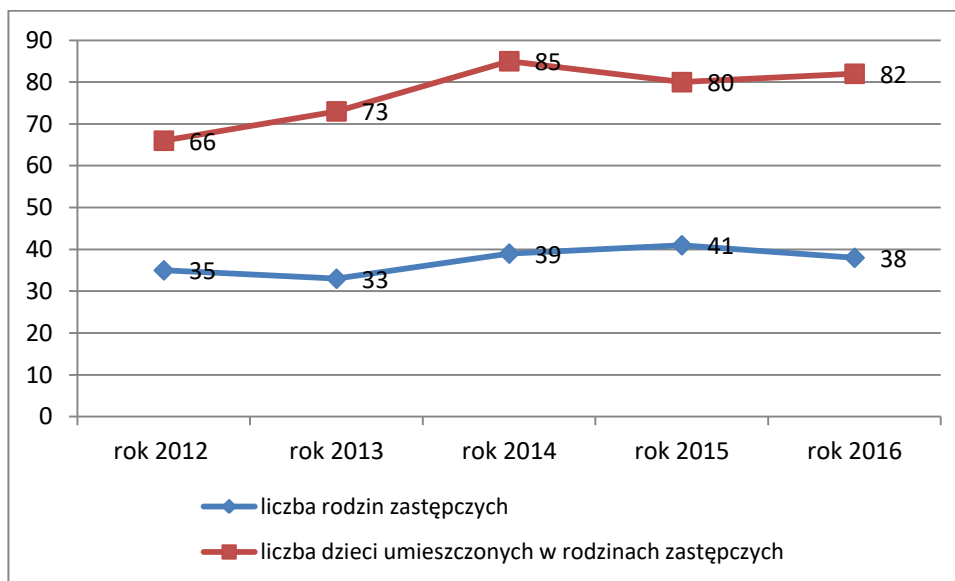
Z ogólnej liczby 38 rodzin zastępczych:

- **19 to rodziny spokrewnione z 28 dziećmi**, w tym 6 dzieci z innych powiatów,
- **15 to rodziny niezawodowe 30 dziećmi**, w tym 17 dzieci z innych powiatów,
- **4 to rodziny zawodowe z 24 dziećmi**, w tym 17 dzieci z innych powiatów.

Na terenie powiatu łomżyńskiego pracują 4 rodziny zawodowe na podstawie umów zawartych z Dyrektorem PCPR w Łomży. Wszystkie rodziny zawodowe ukończyły szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe systemem „PRIDE”. Na koniec grudnia 2016 r. w rodzinach zawodowych przebywało 15 dzieci, w tym jedno dziecko niepełnosprawne ruchowo poruszające się na wózku inwalidzkim. Na terenie powiatu łomżyńskiego nie funkcjonuje żadna rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna ani zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego.

Poniższy wykres ilustruje dynamikę rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu łomżyńskiego w latach 2012 – 2016:

Wykres 1: Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w nich przebywających na terenie powiatu łomżyńskiego w latach 2012 – 2016.

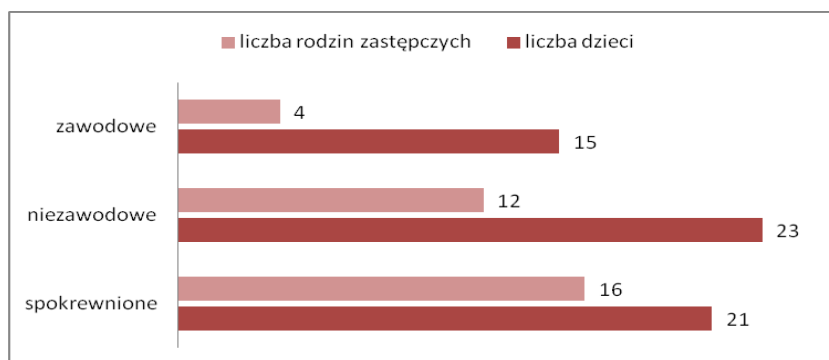

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

Na dzień 31.12.2016 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie obejmowało swoją opieką 32 rodziny zastępcze wychowujące 59 dzieci:

- 16 rodzin spokrewnionych, wychowujących 21 dzieci (w tym czworo dzieci z niepełnosprawnością),
- 12 rodzin niezawodowych, wychowujących 23 dzieci (w tym troje dzieci z niepełnosprawnością),
- 4 rodziny zawodowe, wychowujące 15 dzieci (w tym jedno dziecko z niepełnosprawnością).

Wykres 2: Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w nich przebywająca (stan na 31.12.2016 r.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

W rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż troje dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

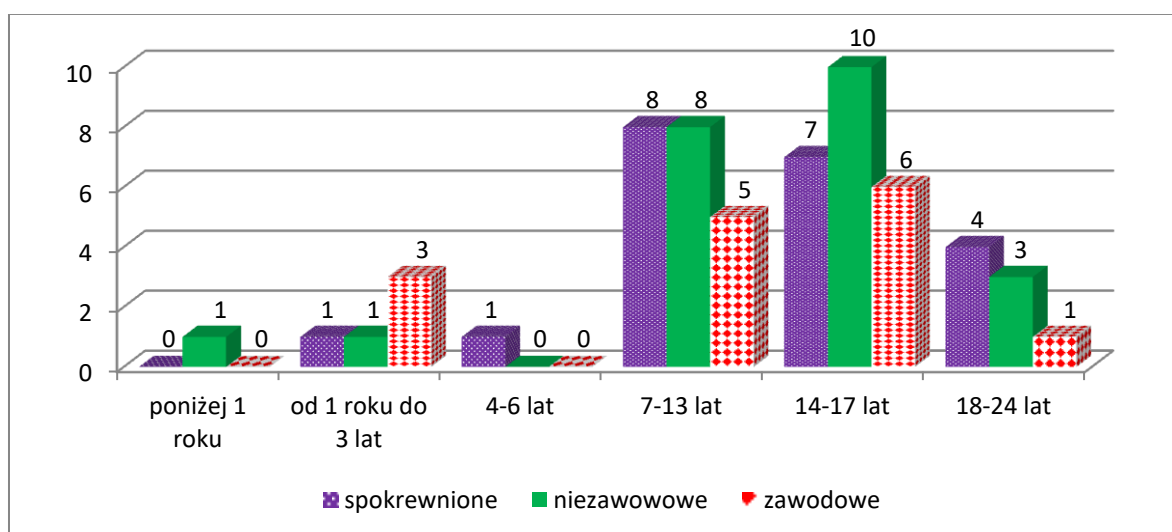
Tabela 1: Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Typ rodziny	z 1 dzieckiem	z 2 dzieci	z 3 dzieci	z 4 dzieci i więcej	Ogółem
spokrewniona	13	2	0	1	16
niezawodowa	4	6	1	1	12
zawodowa	0	1	1	2	4
Razem	17	9	2	4	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

Z danych zamieszczonych w powyżej tabeli wynika, iż ponad połowa wszystkich rodzin zastępczych (17) stanowią rodziny, w których wychowuje się jedno dziecko, w ponad 1/4 rodzin (9) opieka jest sprawowana nad dwójką dzieci, w dwóch rodzinach nad trójką dzieci, a w czterech rodzinach nad czwórką dzieci i więcej. Poniżej została zaprezentowana struktura wieku dzieci przebywających w rodzinach zastępczych:

Wykres 3: Charakterystyka wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych wg wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

Z powyższych danych wynika, że najwięcej dzieci przebywających w rodzinach zastępczych jest w przedziale wiekowym 14 – 17 lat (23 dzieci) i 7 – 13 lat (21 dzieci).

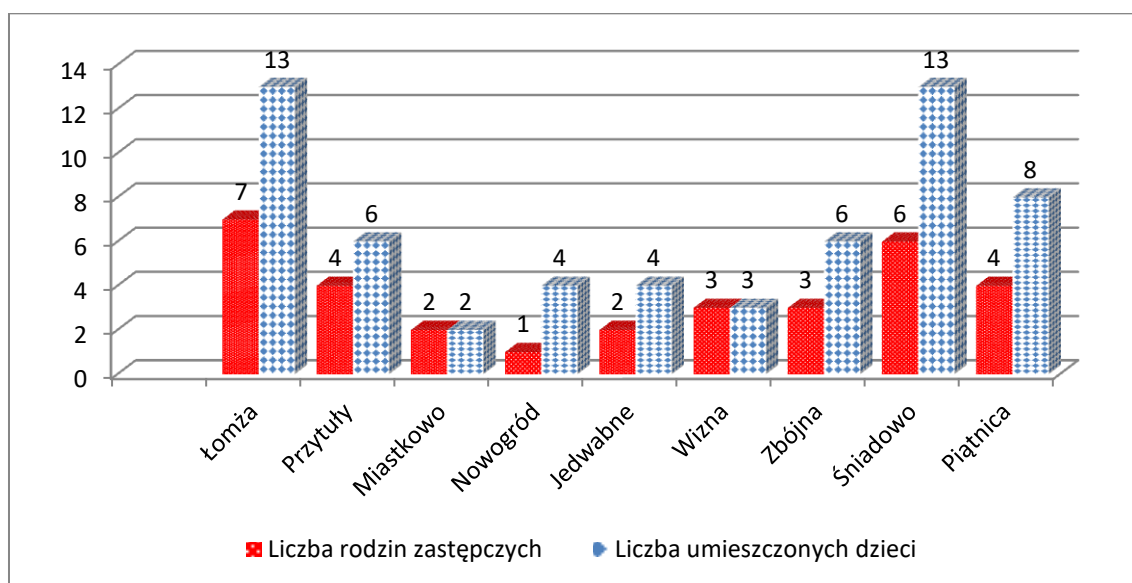
Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają liczbę rodzin zastępczych oraz umieszczonych dzieci na terenie powiatu łomżyńskiego z podziałem na gminy – stan na dzień 31.12.2016 r.

Tabela 2: Liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych na terenie powiatu łomżyńskiego.

L.p.	Gmina	Liczba rodzin zastępczych	Liczba umieszczonych dzieci
1	Łomża	7	13
2	Przytuły	4	6
3	Miastkowo	2	2
4	Nowogród	1	4
5	Jedwabne	2	4
6	Wizna	3	3
7	Zbójna	3	6
8	Śniadowo	6	13
9	Piątница	4	8
	Razem	32	59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

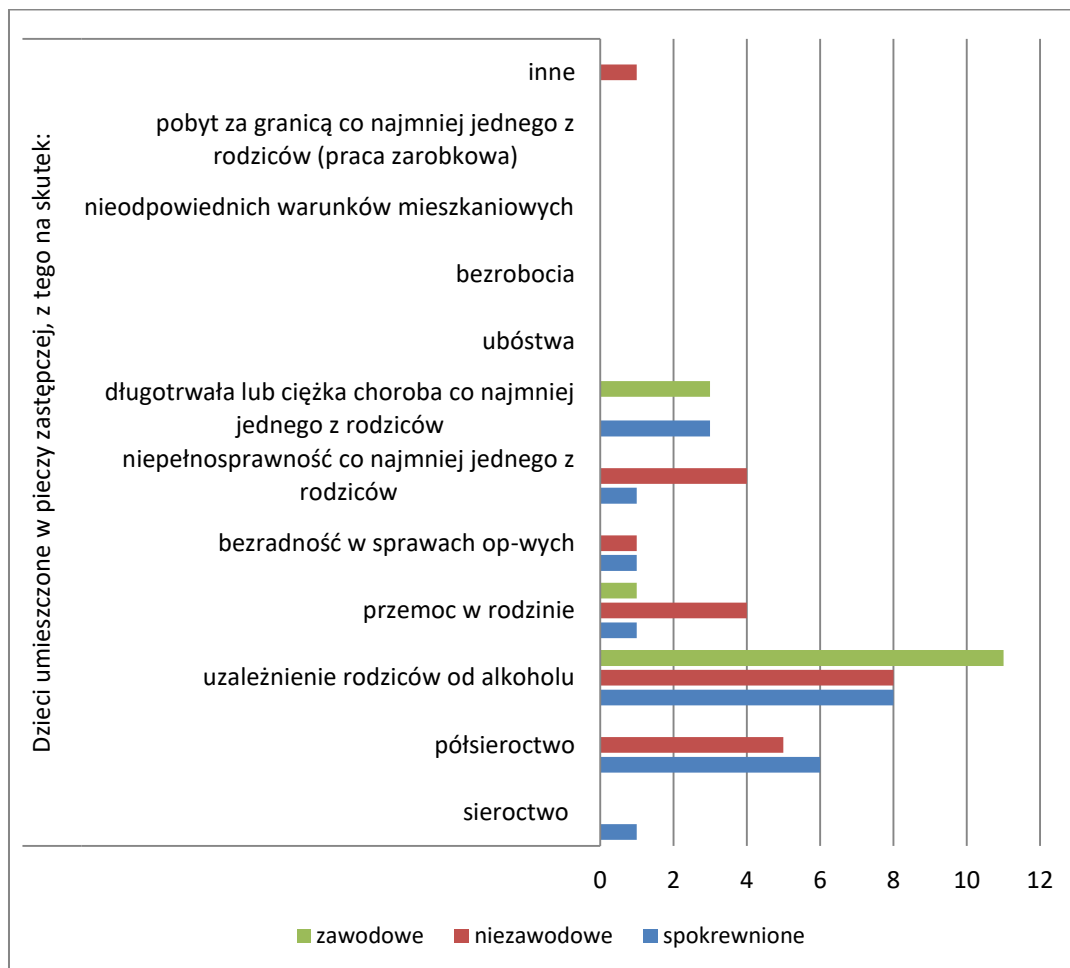
Wykres 4: Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w nich umieszczonych w poszczególnych gminach powiatu łomżyńskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

W okresie sprawozdawczym powstało 4 rodziny zastępcze (1 spokrewniona, 3 niezawodowe), oraz rozwiązano: 7 rodzin zastępczych (3 spokrewnione, 4 niezawodowe).

Wykres 5: Powody umieszczenia w pieczy zastępczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

Jak wynika z danych zilustrowanych na powyższym wykresie, zła sytuacja materialna rodziny biologicznej (ubóstwo, bezrobocie rodziców, brak odpowiednich warunków mieszkaniowych) nie jest powodem umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej mają zazwyczaj charakter sprzężony (wykres ilustruje jedynie główną przyczynę umieszczenia) – zazwyczaj niewydolność opiekuńczo – wychowawcza wynika z uzależnienia rodziców biologicznych od substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki) bądź wiąże się z długotrwałą chorobą, uniemożliwiającą prawidłowe sprawowanie funkcji opiekuńczo-wychowawczej (choroba psychiczna, upośledzenie umysłowe).

W okresie sprawozdawczym w rodzinach zastępczych przybyło **siedemnaścioro dzieci** – w tym piętnaścioro z rodzin biologicznych oraz dwoje przebywających już wcześniej w pieczy zastępczej – jedno w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innego powiatu, drugie przebywające w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela 3: Napływ dzieci do pieczy zastępczej według typu rodziny zastępczej.

Liczba dzieci do 18 roku życia umieszczonych w pieczy zastępczej, z tego:	SPOKREWNIONE	NIEZAWODOWE	ZAWODOWE
z rodziny naturalnej	4	4	7
z rodzinnej pieczy zastępczej	0	1	0
z instytucjonalnej pieczy zastępczej	0	0	1
Razem:	4	5	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

W okresie sprawozdawczym **dwadzieścia troje podopiecznych** opuściło rodziny zastępcze, w tym sześcioro pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Tabela 4: Odpływ dzieci z pieczy zastępczej.

	Powód:	spokrewnione	niezawodowe	zawodowe	ogółem
Dzieci do 18 roku życia z tego, które:	powróciły do rodziny naturalnej	3	0	3	6
	zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej	0	2	1	3
	zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej	0	0	1	1
	zostały przysposobione	0	3	4	7
Wychowankowie powyżej 18 roku życia, którzy:	powrócili do rodziny naturalnej	0	0	0	0
	założyły własne gospodarstwo domowe	2	0	0	2
	założyły własne gospodarstwo domowe - wyjechały za granicę	1	0	0	1
	inne	1	2	0	3
Razem:		7	7	9	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

W przypadku stwierdzenia ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje właściwy sąd o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny, załączając opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. **W roku 2016r. sześcioro dzieci powróciło do rodziców biologicznych.**

Spośród małoletnich przebywających w rodzinach zastępczych w trakcie trwania okresu sprawozdawczego troje zmieniło opiekunów, trafiając do rodzin zastępczych poza teren naszego Powiatu, natomiast jedno dziecko trafiło do instytucjonalnej pieczy zastępczej. Siedmioro dzieci przebywających w rodzinach zawodowych i niezawodowych zostało adoptowanych.

b) piecza instytucjonalna:

Powiat Łomżyński nie ma własnej placówki opiekuńczo – wychowawczej, a zatem poszukuje miejsc w innych placówkach dla swoich dzieci.

W 2016 r. **czternaścioro wychowanków** z Powiatu przebywało w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, w tym:

- 7 wychowanków w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Łomży,
- 5 wychowanków w Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Zambrowie,
- 1 wychowanka w Domu Dziecka w Krasnem,
- 1 wychowanek w Domu Dziecka w Białowieży.

W okresie sprawozdawczym umieszczono w pieczy instytucjonalnej dwóch wychowanków, natomiast dwóch wychowanków opuściło placówki, z zamiarem usamodzielnienia się.

Wykres 6: Charakterystyka wychowanków ze względu na wiek (stan na dn. 31.12.2016 r.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, dzieci z terenu powiatu łomżyńskiego poniżej 10 roku życia, nie przebywają w instytucjonalnej pieczy zastępczej, mają zapewnione miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej.

1.1.3. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w 2016 r. obejmowało opieką **czternaścioro** pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych i **jednego** wychowanka z placówki opiekuńczo – wychowawczej.

W ubiegłym roku PCPR w Łomży udzielało wychowankom następujących form pomocy:

- pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki – 11 wychowankom,
- pomocy pieniężnej na usamodzielnienie – 4 wychowankom,

- pomocy na zagospodarowanie – w formie rzeczowej – 3 wychowankom (w realizacji tego zadania uczestniczył razem z wychowankiem pracownik socjalny PCPR w Łomży, który służył radą i pomocą w trakcie zakupów),
- pomocy na pokrycie wydatków związanych z wynajmem pokoju – 2 wychowankom,
- pracy socjalnej – 20 wychowankom.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami warunkiem otrzymania powyższych świadczeń jest złożenie przez osobę usamodzielnianą co najmniej miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności indywidualnego programu usamodzielnienia zatwierdzonego przez dyrektora powiatowego centrum pomocy rodzinie. Program opracowuje wychowanek wspólnie z opiekunem usamodzielnienia lub koordynatorem pieczy zastępczej.

1.1.4. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.

a) propagowanie rodzinnej pieczy zastępczej:

Propagowaniem rodzinnej pieczy zastępczej w środowisku poprzez pokazywanie dobrych wzorców w mediach zajmowało się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży i Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży. Były to poniższe działania:

- w dniu 28.04.2016r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży ogłosiło **konkurs plastyczny na plakat promujący rodzicielstwo zastępcze** (do PCPR w Łomży wpłynęło łącznie 96 prac plastycznych wykonanych przez uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu powiatu łomżyńskiego). Ogłoszenie wyników konkursu miało miejsce w dniu 3 czerwca 2016r. w Sali Konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Łomży, podczas **spotkania z okazji Święta Rodzicielstwa Zastępczego**, w którym wzięło udział 70 osób, w tym: 23 rodziców zastępczych z terenu Powiatu, nagrodzeni uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów, Starosta Łomżyński, Dyrektor i koordynatorzy z Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, kierownicy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu, asystenci rodzin i pracownicy PCPR w Łomży;

- 29.05.2016r. Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży i Stowarzyszenie „Empatia,” przy współpracy pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, zorganizowało **piknik dla dzieci i rodzin zastępczych** w Pensjonacie Biesiadny Bór w Czerwonym Borze. 120 osobom biorącym udział w spotkaniu zapewniono liczne atrakcje m.in: park linowy, gry i zabawy, przejażdżki rowerowe, strzelanie z łuku, grill i ognisko.
- spotkanie opłatkowe rodzin zastępczych i adopcyjnych w „Karczmie pod Topolami”, **tradycyjna wigilia** na 190 osób z udziałem zaproszonych gości (m. in.: Wiceprezydent Miasta Łomży, Wicestarosta Łomżyński, przedstawiciele PCPR, Sądów Rodzinnych, Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego, służby zdrowia). Organizatorem uroczystości było Centrum Pieczy Zastępczej i Stowarzyszenie „Empatia.”
- warsztaty szkolno – terapeutyczne dla rodzin zastępczych z dziećmi w Ośrodku Wczasowym „Bałtyk” w Krynicy Morskiej, z których skorzystała 50 osobowa grupa z Łomży i z powiatu łomżyńskiego, w tym 2 rodziny zastępcze zawodowe z dziećmi z powiatu łomżyńskiego (12 osób). Warsztaty zorganizowało CPZ w Łomży i Stowarzyszenie „Empatia”.
- w dniach 14–16.10.2016r. odbyły się wyjazdowe warsztaty szkoleniowe dla rodzin zastępczych do Kudowy Zdrój – Pragi. Temat szkolenia „*Stres a wypalenie zawodowe*”. W wyjeździe zorganizowanym przez Stowarzyszenie „Empatia” uczestniczyło 16 rodzin zastępczych, z tego cztery rodziny z powiatu łomżyńskiego.
- wyjście do Teatru Lalki i Aktora w Łomży na spektakl „Czerwony Kapturek” – uczestniczyło w nim jedno dziecko z rodzin zastępczych z powiatu – organizator CPZ w Łomży.

b) szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze:

Centrum Pieczy Zastępczej w 2016 r. przeszkoliło programem PRIDE jedną rodzinę z powiatu łomżyńskiego na kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Szkolenie obejmowało 60 godzin w tym 10 praktyki, rozmowy indywidualne i wywiad w miejscu zamieszkania.

1.1.5. Prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego.

Powiat Łomżyński nie ma placówek opiekuńczo – wychowawczych, ale w 2016 r. finansował pobyt swoich dzieci na terenie innych powiatów, tj. w Łomży, Zambrowie, Białowieży i Krasnem. W roku 2016 miesięczny koszt utrzymania dziecka w Placówce łomżyńskiej wynosił 3.240 zł, w Zambrowie 3.730 zł, w Białowieży – 4.039,77 zł i w Krasnem – 3.223 zł.

1.1.6. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego.

W ramach zawartego porozumienia Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży w 2016r. przeprowadzało szkolenia dla rodzin zastępczych:

- w dniu **22 marca 2016r. 6 rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych z powiatu łomżyńskiego** zostało przeszkolonych na temat: *„Dobre praktyki wspierające rozwój i kształtowanie mowy u dzieci”*. Szkolenie zorganizowało Stowarzyszenie Edukacyjno – Pomocowe „Empatia” w Łomży, zajęcia prowadziła logopeda;
- w dniu **1 czerwca 2016r.** CPZ zorganizowało szkolenie pn. *„Zasady skutecznej komunikacji z nastolatkiem – Jak mówić, żeby nastolatek nas słuchał, jak słuchać, żeby nastolatek chciał do nas mówić?”*. W szkoleniu **uczestniczyło 4 rodziny zawodowe z powiatu**;
- w dniu **21 czerwca 2016r. 8 rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych z powiatu** uczestniczyło w szkoleniu zorganizowanym przez CPZ w Łomży pn. *„Jak sobie radzić w sytuacjach kryzysowych”*. Zajęcia prowadziła dr nauk humanistycznych;
- w dniach **13 i 15 sierpnia 2016r. trzy rodziny zastępcze zawodowe** uczestniczyły w szkoleniu nt. *„Radzenie sobie ze złością”* i *„Jak radzić sobie z „trudnymi dziećmi?”*. Szkolenie odbywało się w Ośrodku Wczasowym „Bałtyk” w Krynicy Morskiej, gdzie

rodziny wypoczywały z dziećmi. Zajęcia prowadziły psycholog i pedagog z CPZ w Łomży;

- w dniach **14 – 16 października 2016r.** podczas wyjazdowych warsztatów szkoleniowych Kudowa Zdrój – Praga pracownicy CPZ w Łomży przeprowadzili szkolenie nt. „*Stres a wypalenie zawodowe*”. W zajęciach uczestniczyły **4 rodziny zastępcze z powiatu łomżyńskiego.**
- w dniu **16 listopada 2016r.** CPZ zorganizowało szkolenie pn. „*Radzenie sobie z emocjami w sytuacjach trudnych*”. W szkoleniu **uczestniczyło 4 rodziny zawodowe z powiatu.**

1.1.7. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:

a) grup wsparcia,

b) specjalistycznego poradnictwa.

Z konsultacji zatrudnionego przez Organizatora na umowę-zlecenie **psychologa** skorzystało: dziesięcioro rodziców zastępczych, dwoje członków najbliższej rodziny dzieci oraz dziewięcioro małoletnich, w tym dwoje z uwagi na specyficzną sytuację (nastoletnie macierzyństwo, powrót z młodzieżowego ośrodka wychowawczego) uczestniczyło w kilkugodzinnej terapii psychologicznej. Ponadto psycholog uczestniczył w 9 posiedzeniach zespołów oceniających sytuację dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. Dwie rodziny odbyły badania u specjalisty w zakresie zbadania motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Siedmioro rodziców zastępczych uczestniczyło w „*Szkole dla Rodziców i Wychowawców cz. I*”. Podczas warsztatów rodzice mogli rozszerzyć swoją wiedzę i umiejętności w zakresie: strategii komunikacji z dzieckiem; potrzeb rozwojowych dzieci na różnym etapie życia i umiejętności stawiania przed nimi zadań dostosowanych do ich wieku i możliwości; budowania relacji z dzieckiem; zaspokajania potrzeb psychicznych dziecka w rodzinie zastępczej.

Ponadto w dniu 23.01.2016r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży zorganizowało szkolenie „*Profilaktyka zachowań ryzykownych młodzieży gimnazjalnej*”, w którym udział wzięło sześcioro małoletnich przebywających w rodzinach zastępczych.

Centrum Pieczy Zastępczej także organizowało rodzinom zastępczym i dzieciom dostęp do psychologa i prawnika. Sporządzano opinie psychologiczne dzieciom z pieczy zastępczej i rodzicom zastępczym. W 2016r. psycholog sporządził jedną opinię rodziny zastępczej zawodowej oraz cztery opinie psychologiczne kandydatów na rodzinę zastępczą (trzy opinie kandydatom na rodzinę zastępczą spokrewnioną i jedną opinię na rodzinę niezawodową). Osiem rodzin z powiatu skorzystało z konsultacji psychologicznych dot. m.in. wychowania nastolatków. Rodziny miały również zapewniony dostęp do porad prawnika z zakresu prawa rodzinnego.

1.1.8. Powołanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Powiat Łomżyński nie ma placówek opiekuńczo – wychowawczych, a zatem nie było potrzeby powoływania centrum.

1.1.9. Wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zarządzeniem Nr 34 z dnia 14 października 2011r. Starosta Łomżyński wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie łomżyńskim.

1.1.10. Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich.

Przy umieszczaniu dziecka w pieczy zastępczej Centrum Pieczy Zastępczej i PCPR w Łomży przekazywało rodzinom zastępczym informację o stanie zdrowia dziecka, niezbędną dokumentację medyczną oraz udzielało pomocy w dotarciu do specjalistów.

1.1.11. Prowadzenie rejestru danych, o których mowa w art. 46.

Starosta Łomżyński prowadzi rejestr danych o osobach sprawujących funkcję rodziny zastępczej i osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W dniu 20 lutego 2017 r. Starosta przekazał wyciąg z rejestru danych do Sądu Rejonowego w Łomży za okres od 1 stycznia 2016 r. do 17 lutego 2017 r.

1.1.12. Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.

Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży i PCPR w Łomży przekazuje niezbędną dokumentację dzieci rodzinom zastępczym, m.in. książeczki zdrowia, akty urodzenia, dokumenty szkolne.

1.1.13. Finansowanie:

- a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu oraz pomocy dla usamodzielnianych wychowanków.

Za finansowanie pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej odpowiada powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą dla rodzin zastępczych przysługuje świadczenie na częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka.

Tabela 5: Wysokość miesięcznego świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej.

<u>Rodzaj rodziny:</u>	Wysokość miesięcznego świadczenia na pokrycie częściowych kosztów utrzymania dziecka (zgodnie z ustawą nie niższe niż)	
	w przypadku dziecka zdrowego:	w przypadku dziecka z niepełnosprawnością:
Spokrewniona	660 zł.	860 zł
Niezawodowa	1.000 zł.	1.200 zł
Zawodowa	1.000 zł plus koszty wynagrodzenia rodziny	1.200 zł.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W ubiegłym roku dyrektor PCPR wydał **142 decyzje administracyjne** dotyczące pomocy rodzinom zastępczym i pełnoletnim wychowankom z pieczy oraz **53 decyzje administracyjne** w kwestii odpłatności rodziców biologicznych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w 2016r. na pomoc dla **38 rodzin zastępczych i 14 pełnoletnich wychowanków** wydatkowało ogółem **kwotę 1 118 970,91 zł**, z tego:

- kwota **285 026,21 zł** została zrefundowana przez inne powiaty: zambrowski, sokólski, kolneński, wysokomazowiecki, ełcki, warszawski, grajewski, bielski, garwoliński, Miasto Łomża, Miasto Ruda Śląska za pobyt **40 dzieci** przebywających w rodzinach zastępczych na terenie naszego powiatu,
- kwotę **143 982,04 zł** PCPR w Łomży przekazało innym powiatom: ostrołęckiemu, wysokomazowieckiemu, ostrowskiemu, wołomińskiemu oraz m. Łomża za pobyt na ich terenie **14** dzieci pochodzących z powiatu łomżyńskiego,
- kwotę **366 736,05 zł** wydatkowano na **42 dzieci** z naszego powiatu umieszczonych w rodzinach zastępczych zamieszkujących na terenie powiatu łomżyńskiego,
- kwotę **214 547,30 zł** wydatkowano na realizację dodatku wychowawczego przyznanego na **60** dzieci wychowujących się w 29 rodzinach zastępczych.
- kwotę **108 679,31 zł** wydatkowano dla **14** wychowanków z rodzin zastępczych kontynuujących naukę, z tego:
 - 1 wychowankowi dofinansowano do stancji kwotę 3 200 zł,
 - 11 wychowanków z racji kontynuowania nauki otrzymało pomoc na ogólną kwotę 64 079,31 zł,
 - 4 wychowanków otrzymało pomoc pieniężną na usamodzielnienie w kwocie ogółem 26 400 zł,
 - 3 wychowanków otrzymało pomoc rzeczową w ogólnej kwocie 15 000 zł.

Na pomoc dla 1 pełnoletniego wychowanka z **placówki opiekuńczo – wychowawczej** z tytułu usamodzielnienia się wydatkowano ogółem **kwotę 7 952,80 zł**, z tego:

- pokryto koszty wynajmu pokoju na kwotę 4 000 zł,
- otrzymał pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki w kwocie 3 952,80 zł.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży finansowało także koszty pobytu **14 wychowanków** w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Na ten cel wydatkowano **507 668,05 zł**, i tak:

- na utrzymanie 7 wychowanków w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Łomży kwotę **240 167,68 zł**,
- na utrzymanie 5 wychowanków w Placówkach Opiekuńczo – Wychowawczych w Zambrowie kwotę **191 376,29 zł**,
- na utrzymanie 1 wychowanka w Domu Dziecka w Białowieży – **37 661,08 zł**,
- na utrzymanie 1 wychowanki w Domu Dziecka w Krasnem – **38 463,00 zł**.

Wszystkie środki finansowe zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem.

Odpłatność gmin za pobyt dzieci w pieczy zastępczej

Od 2012r. gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej (w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej) partycypuje w wydatkach na opiekę i wychowanie dziecka ponosząc wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2016r. wszystkie gminy z powiatu łomżyńskiego refundowały koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej w wysokości 10%, 30% i 50%. Były to gminy: Łomża, Przytuły, Miastkowo, Nowogród, Jedwabne, Wizna, Zbójna, Śniadowo i Piątnica. Łączny koszt gmin wyniósł **146 852,5 zł** (w latach ubiegłych wynosił odpowiednio: w roku 2015 **135 502,85 zł**, w roku 2014 **68 366 zł**).

Tabela 6 – Refundacja kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej wg. Gmin.

Gmina	<u>Koszty pobytu refundowane przez gminy w wysokości:</u>			Łączna kwota refundacji
	10%	30%	50%	
Łomża	X	28 622,88	17 478,35	46 101,23
Przytuły	X	X	3 960	3 960
Miastkowo	X	X	14 761	14 761
Nowogród	X	X	3 666,67	3 666,67
Jedwabne	1 364,52	X	X	1 364,52
Wizna	4 550,54	6 711,79	2 000	13 262,33
Zbójna	2 985,35	12 874,14	32 161,35	48 020,84
Śniadowo	1 772,84	9 379,1	3 710,64	14 862,58
Piątnica	853,33	X	X	853,33
	11 526,58	57 587,91	77 738,01	146 852,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

Wytaczanie powództwa alimentacyjnego od rodziców biologicznych

Zgodnie z art. 38 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie wytacza powództwo o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych, w przypadku gdy od umieszczenia dziecka pieczy upłynął rok. W 2016r. Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży złożył do Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich w Łomży ogółem **4 pozwy o alimenty** na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Wszystkie sprawy zostały zakończone. Sąd rodzinny zasądził alimenty od dwojga rodziców biologicznych, a w dwóch przypadkach powództwo zostało oddalone (jedno dziecko miało zamiar w styczniu 2017r. opuścić Dom Dziecka w Krasnem w związku z ukończeniem 18 roku życia, jedno dziecko miało wrócić pod opiekę matki biologicznej). Jedna matka biologiczna płaci zasądzone alimenty na swoje dziecko (50 zł miesięcznie), jeden rodzic nie płaci.

- b) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży szkolenia rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze zleciło Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży na mocy Porozumienia. O tej kwestii jest mowa w pkt. 4 niniejszego sprawozdania.

1.1.14. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w 2016 r. przekazało elektronicznie dwa półroczne sprawozdania rzeczowo – finansowe Wojewodzie Podlaskiemu z zastosowaniem systemu informatycznego.

1.1.15. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.

W 2016 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży nie przekazywało informacji do biura informacji gospodarczej.

1.2. Współpraca międzyinstytucjonalna.

W 2016r. PCPR w Łomży ściśle współpracowało z Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, z którym razem realizowało zadania z pieczy zastępczej na podstawie zawartego porozumienia. CPZ m.in. zapewniało:

- pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej,
- dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej pomoc m.in.: objęcie rodziny wsparciem koordynatora; zapewnienie im szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji; prowadzenie poradnictwa i terapii, w tym zapewnianie pomocy psychologicznej i poradnictwa mającego na celu przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- diagnozowanie dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- regulowanie sytuacji prawnej dzieci i zgłaszanie ich do adopcji.

W 2016r. z rodzin zastępczych zamieszkujących na terenie powiatu łomżyńskiego adoptowano siedmioro dzieci. Komisja powołana przez Dyrektora CPZ razem z przedstawicielem PCPR w Łomży dokonywała cztery razy w roku oceny dzieci przebywających w rodzinach zastępczych.

W 2016r. w siedzibie PCPR zorganizowano **33 zespoły oceniające sytuację** 27 małoletnich przebywających w 17 rodzinach zastępczych: spokrewnionych i niezawodowych. Na posiedzeniach zespołów dokonuje się **oceny sytuacji dziecka** pod kątem:

- czy sytuacja rodziny biologicznej pozwala na podejmowanie działań zmierzających do powrotu dziecka;
- czy stan zdrowia dziecka wymaga specjalistycznego leczenia;
- czy dziecko rozwija się prawidłowo pod względem zdrowia psychofizycznego;
- czy edukacja przebiega prawidłowo;
- czy istnieją jakieś niezaspokojone potrzeby dziecka, które nie są zaspokajane;
- czy piecza zastępcza jest dla dziecka najlepszą formą wsparcia w rozwoju;
- czy plan pomocy dziecku należy kontynuować w przyjętej formie czy zmodyfikować.

W zespołach uczestniczyli: rodzice zastępczy, rodzice biologiczni, koordynatorzy: PCPR i CPZ, pracownicy socjalni PCPR, przedstawiciele Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego w Łomży, ośrodków pomocy społecznej, przedstawiciele policji, kuratorzy,

pedagodzy i wychowawcy ze szkół i specjaliści z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej nr 1 w Łomży. W posiedzeniach biorą udział również małoletni – jeżeli wiek i stopień dojrzałości dziecka na to pozwalają – ze względu na wprowadzony w nowelizacji ustawy obowiązek wysłuchania dziecka. Na podstawie zebranych na posiedzeniach informacji sporządzono **35 ocen sytuacji małoletnich**, które zostały przekazane do Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Łomży.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w 2016r. współpracował z **ośrodkami pomocy społecznej** m.in. w celu: zgromadzenia dokumentacji niezbędnej do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej; ustalenia odpłatności rodziców biologicznych za pobyt swoich dzieci w rodzinach zastępczych; współpracy w budowaniu więzi oraz nawiązywaniu pozytywnych relacji dzieci z rodzinami biologicznymi; wymiany informacji na temat przyczyn trudnej sytuacji rodziny, jej potrzeb, istniejących zasobów: własnych, środowiska, instytucjonalnych. Podmioty realizujące pracę z rodziną biologiczną (OPS) mają obowiązek monitorowania sytuacji rodziców biologicznych oraz uczestniczą w tworzeniu i realizacji Planów Pomocy Dzieciom umieszczonych w rodzinach zastępczych. Ośrodki Pomocy Społecznej z powiatu łomżyńskiego refundowały w ubiegłym roku koszty pobytu swoich dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach (10%, 30% i 50% świadczeń).

Ze szkołami kontaktowano się w celu ustalenia sytuacji dydaktyczno – wychowawczej dzieci, oceny współpracy rodziców biologicznych i rodziców zastępczych ze szkołą oraz współpracy w celu optymalnego wspierania podopiecznych w sprostaniu wymogom edukacyjnym.

Współpraca z **sądami** polegała na sporządzaniu i przekazywaniu, zgodnie z terminami wskazanymi przez Ustawę, ocen sytuacji małoletnich przebywających w rodzinach zastępczych wraz z oceną zasadności ich dalszego pobytu; sprawozdań dotyczących sytuacji rodziny, udzielonej pomocy oraz realizacji planu z rodziną zastępczą; regulowaniu sytuacji prawnej dzieci; wnioskowaniu o alimenty na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych; badaniu sytuacji małoletnich przebywających w rodzinach biologicznych pod kątem tego czy zachodzi potrzeba ich zabezpieczenia w pieczy.

Pracownicy PCPR utrzymują kontakty z **kuratorami zawodowymi i społecznymi** w celu wymiany informacji o swoich podopiecznych.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej współpracował również z **innymi powiatowymi centrami pomocy rodzinie** zawierając porozumienia w sprawie przyjęcia, warunków pobytu i wysokości wydatków na opiekę i wychowanie dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach. W roku 2016r. powiat łomżyński zawarł 8 nowych porozumień z innymi powiatami.

Współpraca międzyinstytucjonalna jest niezbędna do zapewnienia dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej optymalnych warunków do rozwoju. Rodziny zastępcze borykają się na co dzień z wieloma problemami w prawidłowym sprawowaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Z obserwacji pracowników Organizatora wynika, iż istnieje duże zapotrzebowanie na wsparcie specjalistyczne rodzin zastępczych, zwłaszcza spokrewnionych wychowujących nastolatków, które obok problemów finansowych borykają się z poważnymi problemami wychowawczymi. Przepaść pokoleniowa znacznie utrudnia dziadkom porozumienie z dojrzewającym, zbuntowanym nastolatkiem. Młodzieży umieszczonej w rodzinach zastępczych trudno uniknąć dziedziczenia określonych patologii rodzinnych – nieodpowiedzialności, słabych więzi emocjonalnych, bezradności, zaś dziadkowie czasami powielają wzorce i metody wychowawcze stosowane – bez powodzenia – wobec własnych dzieci. Rodzice zastępczy potrzebują wsparcia w zakresie: rozwijania umiejętności wychowawczych, komunikacji, konstruktywnego rozwiązywania sytuacji trudnych oraz wiedzy dotyczącej potrzeb rozwojowych dzieci powierzonych ich pieczy. Szczególnego wsparcia wymagają również rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi, których wychowywanie implikuje konieczność stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Problemem jest również fakt, iż na naszym terenie brakuje specjalistów pracujących z dziećmi z pewnego rodzaju schorzeniami typu: FAS, ADHD czy rzadkimi chorobami genetycznymi. W rodzinach zastępczych z terenu powiatu łomżyńskiego przebywa **ośmioro dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością** (w tym jedno dziecko poruszające się na wózku inwalidzkim oraz jedno dziecko leżące, niezdolne do samodzielnej egzystencji).

Współpraca między instytucjami wspierającymi rodzinę i dziecko pozwala na zapewnienie podopiecznym zindywidualizowanego i kompleksowego wsparcia.

II. Domy pomocy społecznej

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Powiat Łomżyński prowadzi dwa domy pomocy społecznej, które są prowadzone na podstawie zezwolenia wydanego przez Wojewodę Podlaskiego na czas nieokreślony:

- **Dom Pomocy Społecznej PKPS im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży** dla 30 osób w podeszłym wieku oraz **Filia Domu w Kownatach** dla osób przewlekle psychicznie chorych dla 20 osób;
- **Dom Pomocy Społecznej pw. św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie** dla 56 osób przewlekle psychicznie chorych (kobiet).

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w domach pomocy społecznej przebywało **106 mieszkańców**, z tego:

- skierowanych przed 2004 rokiem - 23 mieszkańców;
- skierowanych i umieszczonych po 2004 roku - 83 mieszkańców.

Na osoby skierowane do domów pomocy społecznej przed 1 stycznia 2004 roku, powiat otrzymuje dotację celową.

Osoby ponoszą miesięczną odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej w wysokości 70% posiadanego dochodu.

Dla osób skierowanych i umieszczonych w domach po 1 stycznia 2004 r., zgodnie z art. 60, ust. 1 ustawy o pomocy społecznej – pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania.

Opłatę za pobyt w domu wnoszą w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, nie więcej niż 70% dochodu,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi, zgodnie z zawartą umową z gminą,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana – w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatą mieszkańca i rodziny.

W kwestii domów pomocy Dyrektor PCPR w Łomży wydał **28 decyzji administracyjnych**.

Domy pomocy społecznej świadczą: usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców.

2.1. Dom Pomocy Społecznej PKPS im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży.

Dom Pomocy Społecznej im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży prowadzi Polski Komitet Pomocy Społecznej na zlecenie Starosty Łomżyńskiego. Placówka dysponuje 30 miejscami. Na dzień 31 grudnia 2016 r. w DPS przebywało **5 mieszkańców umieszczonych przed 1 stycznia 2004 r.** utrzymywanych z dotacji celowej budżetu państwa i **25 mieszkańców umieszczonych po 1 stycznia 2004 r.**, za których koszt poza mieszkańcem ponosi rodzina i gmina z której pensjonariusz pochodzi.

W 2016 r. koszt utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej w Łomży wynosił **3 115 zł miesięcznie**.

Charakterystyka mieszkańców.

Na koniec okresu sprawozdawczego w Domu przebywało 30 mieszkańców (5 na starych zasadach i 25 na nowych zasadach), w wieku **od 44 do 97 lat**, w tym:

- od 41 do 50 lat – 2 osoby,
- od 51 do 60 lat – 1 osoba,
- od 61 do 70 lat – 5 osób,
- od 71 do 80 lat – 11 osób,
- od 81 do 90 lat – 9 osób,
- powyżej 90 lat – 2 osoby.

Z ogólnej liczby mieszkańców:

Sprawność:

- 10 osób wymaga całkowitej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 23 osób wymaga częściowej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 7 osób leżących,
- 2 osoby poruszające się przy pomocy sprzętu ortopedycznego (trójnóg, chodzik).

Spożywanie posiłków:

- 14 osób wymaga pomocy przy spożywaniu posiłków,
- 7 osób wymagających karmienia,
- 9 osób jest samodzielnych w spożywaniu posiłków.

Pielęgnacja i higiena:

- 23 osoby są pieluchowane,
- 2 osoby są cewnikowane.

Główne schorzenia mieszkańców:

- choroby otępienne, w tym choroba Alzheimera,
- nadciśnienie tętnicze,
- stany po udarze mózgu, niedowłady,
- cukrzyca,
- choroby tarczycy,
- schizofrenia,
- upośledzenie umysłowe.

Na dzień 31.12.2016 r. w DPS przebywało **11 osób ubezwłasnowolnionych całkowicie, 8 procedur o ubezwłasnowolnienie było w trakcie.** Opiekunami prawnymi osób ubezwłasnowolnionych są: członkowie rodziny, pracownicy DPS (3 osoby) i pracownicy OPS (2 osoby).

W okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. decyzją Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w DPS zostało umieszczonych **5 osób.** W okresie objętym sprawozdaniem **odeszło 6 osób.** Pogrzebami mieszkańców zajmowały się rodziny i DPS.

Z ogólnej liczby osób przebywających w DPS:

- 9 osób posiada I grupę inwalidzką,
- 2 osoby posiada II grupę inwalidzką,
- 1 osoba posiada III grupę inwalidzką,
- 18 osób nie posiada orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Z ogólnej liczby 30 mieszkańców:

- 1 osoba ma zasiłek stały,
- 1 osoba ma rentę socjalną,
- 28 osób ma emerytury i renty inwalidzkie z KRUS i ZUS.

W zakresie usług bytowych Dom zapewnia miejsce zamieszkania w budynku 3 kondygnacyjnym, bez barier architektonicznych, wyposażonym w windę osobową oraz system instalacji przeciwpożarowej i przyzywowej.

W celu określenia indywidualnych potrzeb mieszkańca oraz zakresu usług powołany jest zespół terapeutyczno - opiekuńczy, którego zadaniem jest opracowanie indywidualnych planów wsparcia mieszkańca oraz wspólna z mieszkańcem ich realizacja.

W 2016 r. w skład Zespołu działającego w Domu Pomocy Społecznej PKPS w Łomży wchodziło 14 pracowników zatrudnionych na umowę o pracę.

2.2. Dom Pomocy Społecznej PKPS – filia w Kownatach.

W dniu 24 marca 2015 r. Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży uruchomił Filię Domu Pomocy Społecznej w Kownatach dla 20 osób (kobiet i mężczyzn) przewlekłe psychicznie chorych. Na koniec grudnia 2016 r. w placówce przebywało 20 osób, z czego **10 było ubezwłasnowolnionych całkowicie**. Opiekunami prawnymi tych mieszkańców są członkowie rodzin, pracownicy DPS i inne osoby wyznaczone przez Sąd.

W 2016 r. koszt utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej PKPS – filii w Kownatach wynosił **3 115 zł miesięcznie**.

Charakterystyka mieszkańców.

Na koniec okresu sprawozdawczego w Domu przebywało 20 mieszkańców w wieku **od 18 do 88 lat**, w tym:

- od 18 do 20 lat – 2 osoby,
- od 21 do 30 lat – 2 osoby,
- od 31 do 40 lat – 2 osoby,

- od 41 do 50 lat – 1 osoba,
- od 51 do 60 lat – 5 osób,
- powyżej 60 lat – 8 osób.

Z ogólnej liczby mieszkańców:

Sprawność:

- 5 osób wymaga całkowitej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 5 osób wymaga częściowej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 10 osób jest samodzielnych w czynnościach dnia codziennego,
- 1 osoba porusza się przy pomocy sprzętu ortopedycznego (kule).

Spożywanie posiłków:

Wszyscy mieszkańcy spożywają posiłki samodzielnie.

Pielęgnacja i higiena:

- 5 osób jest pieluchowanych,

Główne schorzenia mieszkańców:

- różne odmiany schizofrenii (paranoidalna, niezróżnicowana),
- organiczne zaburzenia osobowości,
- choroby otępienne, w tym choroba Alzheimera,
- nadciśnienie tętnicze,
- stany po udarze mózgu, niedowłady,
- cukrzyca,
- choroby tarczycy,
- upośledzenie umysłowe,
- epilepsja,
- zaburzenia poalkoholowe,
- FAS,
- choroby nowotworowe,
- głuchoniemota.

Na dzień 31.12.2016 r. w DPS przebywało **10 osób ubezwłasnowolnionych całkowicie, 3 procedury o ubezwłasnowolnienie były w trakcie.** Opiekunami prawnymi osób ubezwłasnowolnionych są: członkowie rodziny (2 osoby), pracownicy DPS (4 osoby) i radcy prawni (4 osoby).

W okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. decyzją Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w DPS w Kownatach zostało umieszczone **2 osoby**. W okresie objętym sprawozdaniem **odeszło 2 osoby**.

Z ogólnej liczby osób przebywających w DPS:

- 6 osób posiada stopień znaczny,
- 8 osób posiada stopień umiarkowany,
- 6 osób nie ma orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Z ogólnej liczby 20 mieszkańców:

- 3 osoby mają zasiłek stały,
- 6 osoba ma rentę socjalną,
- 11 osób ma emerytury i renty inwalidzkie z KRUS i ZUS.

Dom Pomocy Społecznej mieści się na paterze w budynku 2 kondygnacyjnym, bez barier architektonicznych, wyposażonym w windę osobową oraz system instalacji przeciwpożarowej i przyzywowej. Na piętrze znajduje się Środowiskowy Dom Samopomocy.

W celu określenia indywidualnych potrzeb mieszkańca oraz zakresu usług powołany jest zespół terapeutyczno - opiekuńczy, którego zadaniem jest opracowanie indywidualnych planów wsparcia mieszkańca oraz wspólna z mieszkańcem ich realizacja.

W 2016 r. skład Zespołu działającego w Domu Pomocy Społecznej PKPS w Łomży wchodziło 13 pracowników zatrudnionych na umowę o pracę.

2.3. Dom Pomocy Społecznej pw. Św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie.

Dom Pomocy Społecznej pw. Św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie prowadzi Caritas Diecezji Łomżyńskiej na zlecenie Starosty Łomżyńskiego. Decyzją nr PS-V.9423.5.2016.MN z dnia 27.04.2016 r. Wojewoda Podlaski zwiększył liczbę miejsc w DPS z 54 do 56.

Placówka dysponuje 56 miejscami dla kobiet przewlekłe psychicznie chorych. Na koniec 2016 r. w DPS przebywało **18 mieszkanki umieszczonej przed 1 stycznia 2004 r.**

utrzymywanych z dotacji celowej budżetu państwa i **38 mieszkanek umieszczonych po 1 stycznia 2004 r.**, za których koszt poza mieszkańcem ponosi rodzina i gmina z której pensjonariuszka pochodzi.

W 2016 r. koszt utrzymania mieszkanki w Domu Pomocy Społecznej w Tykocinie wynosił **3 053 zł miesięcznie**.

Na koniec okresu sprawozdawczego w Domu przebywało 56 mieszkanek w wieku **od 20 do 88 lat**, w tym:

- od 19 do 40 lat – 6 osób,
- od 41 do 60 lat – 15 osób,
- od 61 do 74 lat – 19 osób,
- powyżej 75 lat – 16 osób.

Z ogólnej liczby mieszkańców:

- 13 osób wymaga całkowitej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 20 osób wymaga częściowej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 23 osoby są samodzielne,
- 8 osób leżących,
- 2 osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich,
- 3 osoby wymagające karmienia,
- 8 osób wymaga pomocy przy karmieniu,
- 17 osób jest pieluchowanych.

Główne schorzenia mieszkanek:

- schizofrenia różnego typu,
- upośledzenie umysłowe,
- choroby otępienne, w tym choroba Alzheimera,
- depresja,
- organiczne zaburzenia urojeniowe,
- psychoza reaktywna.

Na dzień 31.12.2016 r. w DPS przebywało 17 osób ubezwłasnowolnionych, w tym 13 osób całkowicie, których opiekunami prawnymi są: członkowie rodziny, pracownik DPS (1 osoba) i 4 osoby częściowo ubezwłasnowolnione.

W okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. decyzją Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w DPS w Tykocinie zostało umieszczonych **9 osób**. W okresie objętym sprawozdaniem odeszło 7 osób. Pogrzebami mieszkanki zajmowały się rodziny.

Z ogólnej liczby osób przebywających w DPS:

- 29 osób posiada znaczny stopień niepełnosprawności,
- 18 osób posiada umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- 9 osób nie posiada orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Z ogólnej liczby 56 mieszkanki:

- 29 osób pobiera emeryturę,
- 23 osoby pobiera rentę,
- 4 osoby pobiera zasiłek stały.

W zakresie usług bytowych Dom zapewnia miejsce zamieszkania w budynku dwukondygnacyjnym bez barier architektonicznych, wyposażonym w windę oraz system instalacji przeciwpożarowej i przyzywowej. Mieszkańcy zamieszkują w 15 pokojach, spełniających wymogi obowiązującego standardu. Dom zapewnia mieszkańcom 3 posiłki dziennie, z uwzględnieniem zalecanych diet.

W celu określenia indywidualnych potrzeb mieszkańca oraz zakresu usług powołany jest Zespół terapeutyczno - opiekuńczy, którego zadaniem jest opracowanie indywidualnych planów wsparcia mieszkańca oraz wspólna z mieszkańcem ich realizacja.

W 2016 r. skład Zespołu działającego w Domu Pomocy Społecznej w Tykocinie wchodziło 22 pracowników zatrudnionych na umowę o pracę.

W domach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu łomżyńskiego każdy mieszkaniec jest indywidualną osobowością, która oczekuje wsparcia i pomocy, a także przyjaźni i więzi, która zaspokoi jego odrzucenie ze strony rodziny i ochroni od lęku przed samotnością.

III. Realizacja zadań pomocy społecznej z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat

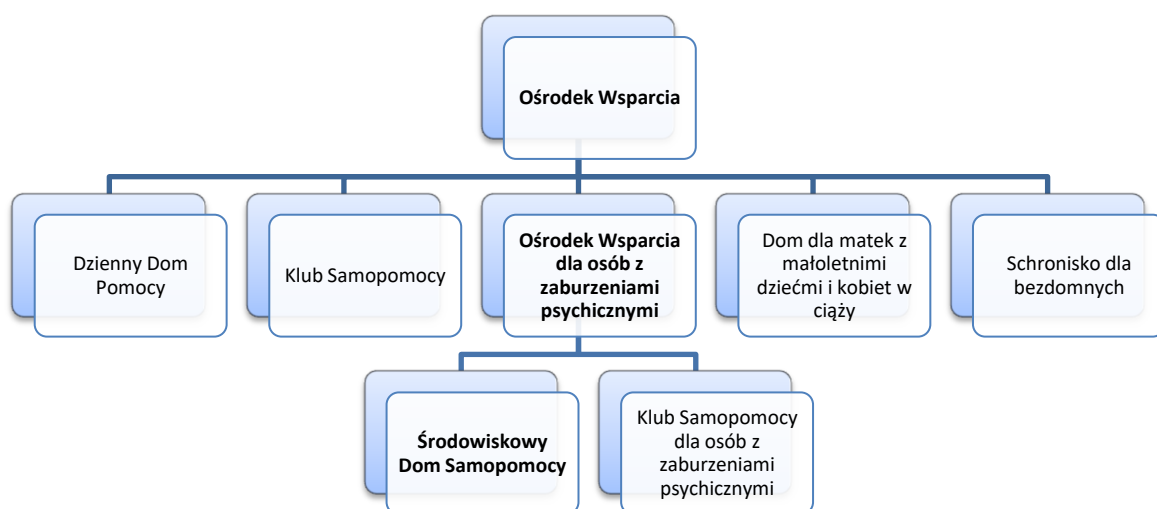
3.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach.

Zgodnie z art. 20 ust 1, pkt 2 ustawy o pomocy społecznej – „Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia³.

Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej.

Rysunek 2: Struktura organizacyjna ośrodków wsparcia w Polsce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

³ Zgodnie z art. 51 ust.1 ustawy o pomocy społecznej.

Na terenie powiatu łomżyńskiego funkcjonuje jeden środowiskowy dom samopomocy o zasięgu ponadgminnym – **Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach** (do dnia 31 grudnia 2015 roku funkcjonujący pod nazwą Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Kownatach).

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach prowadzony jest przez Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Okręgowy w Łomży na zlecenie Powiatu Łomżyńskiego. Podstawowym zadaniem Domu jest świadczenie usług w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

ŚDS w Kownatach posiada 53 miejsca dziennego pobytu, w tym 8 miejsc z możliwością całodobowego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W kwestii dziennego pobytu Ośrodek funkcjonuje od poniedziałku do piątku w godzinach od 7³⁰ do 15³⁰, w tym co najmniej przez 6 godzin dziennie prowadzone są zajęcia z uczestnikami, a pozostały czas przeznaczony jest na czynności porządkowe, przygotowanie zajęć, prowadzenie dokumentacji, a także zapewnienie opieki uczestnikom w trakcie dowożenia na zajęcia i odwożenia po zajęciach.

Osoby korzystające z miejsc całodobowego pobytu mają zapewnione usługi odpowiednie do ich niezbędnych potrzeb, w tym co najmniej 10 godzin na dobę przeznaczają się na czas wolny i wypoczynek nocny uczestników.

Okres korzystania z miejsca całodobowego pobytu w Domu nie może być jednorazowo dłuższy niż 3 miesiące, z możliwością przedłużenia do 6 miesięcy w uzasadnionych przypadkach, przy czym maksymalny okres pobytu całodobowego osoby w roku kalendarzowym nie może być dłuższy niż 8 miesięcy.

Osoby zainteresowane skierowaniem do ŚDS w Kownatach wnioskiem o skierowanie na pobyt dzienny lub całodobowy składają do ośrodka pomocy społecznej właściwego na miejsce swojego zamieszkania, dołączając zaświadczenie lekarskie, wydane przez lekarza psychiatrę lub lekarza neurologa, o występujących zaburzeniach psychicznych oraz zaświadczenie lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji osób niepełnosprawnych fizycznie, a także orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, o ile osoba takie posiada.

Rysunek 3: Procedura ubiegania się o skierowanie do ŚDS.

Źródło: opracowanie własne.

Po skompletowaniu dokumentacji ośrodki pomocy społecznej przekazują wniosek wraz z dokumentami i rodzinnym wywiadem środowiskowym do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w celu wydania decyzji administracyjnej o skierowaniu do ŚDS.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku uczestnicy Środowiskowego Domu Samopomocy w Kownatach dzielili się na następujące typy:

- typu A – osoby przewlekle psychicznie chore – 25 osób,
- typu B – osoby upośledzone umysłowo – 28 osób.

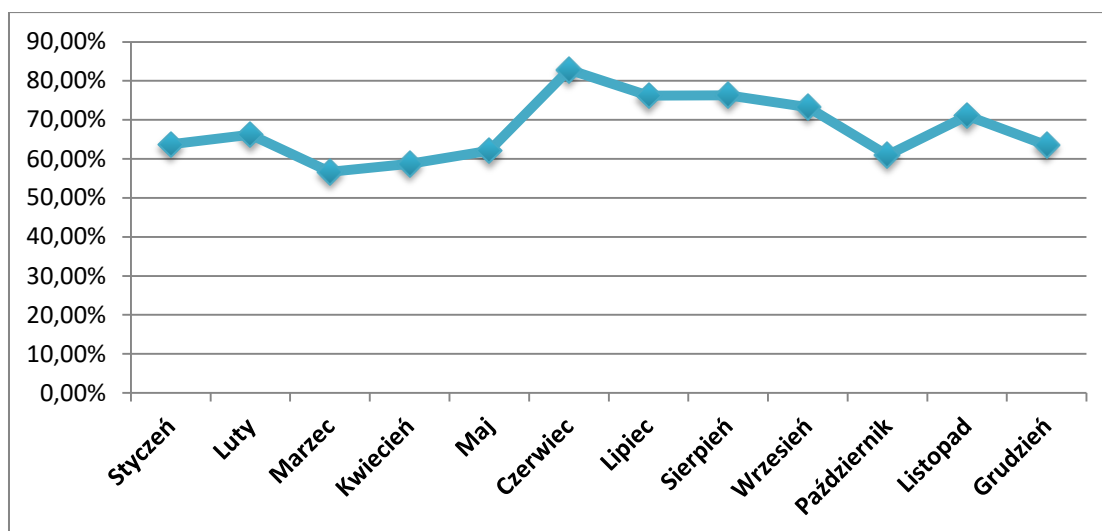
W okresie sprawozdawczym na zajęcia organizowane przez ŚDS uczęszczało łącznie 63 osoby, w tym 8 osób było umieszczone na pobyt całodobowy. Z wszystkich osób uczęszczających na zajęcia 28 to kobiety, a 35 to mężczyźni. Wiek uczestników plasował się w przedziale od 19 lat do 85 lat. Wśród uczestników 16 osób było ubezwłasnowolnionych całkowicie, ich opiekunami prawnymi są członkowie rodziny. Główne schorzenia uczestników Domu to: schizofrenia, niepełnosprawność intelektualna oraz zaburzenia neurologiczne.

W 2016 roku średnia frekwencja uczestników dziennego pobytu wyniosła 34,22 osób / dziennie, to jest 67,63%. W poszczególnych miesiącach frekwencja przedstawiała się następująco:

- styczeń 2016 – 33,78 osób / dzień = 63,73%
- luty 2016 – 35,09 osób / dzień = 66,20%
- marzec 2016 – 30,59 osób / dzień = 56,64%
- kwiecień 2016 – 29,95 osób / dzień = 58,72%
- maj 2016 – 29,20 osób / dzień = 62,12%
- czerwiec 2016 – 38,94 osób / dzień = 82,85%
- lipiec 2016 – 37,33 osób / dzień = 76,18%
- sierpień 2016 – 37,40 osób / dzień = 76,32%
- wrzesień 2016 – 36,63 osób / dzień = 73,26%
- październik 2016 – 31,09 osób / dzień = 60,96%
- listopad 2016 – 36,95 osób / dzień = 71,05%
- grudzień 2016 – 33,66 osób / dzień = 63,50%

W roku sprawozdawczym z miejsc całodobowego pobytu skorzystało ogółem 8 osób, średni czas pobytu wyniósł 3 miesiące.

Wykres 7: Frekwencja uczestników ŚDS w Kownatach w poszczególnych miesiącach roku.

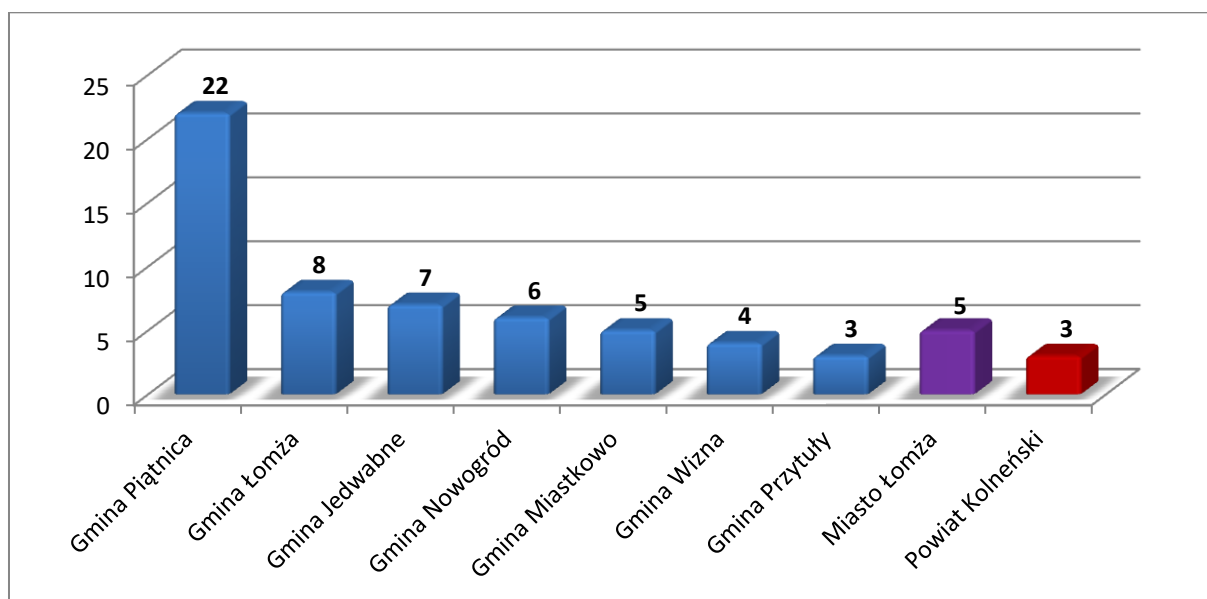

Źródło: opracowanie własne.

Najwyższą frekwencję pobytu uczestników w ŚDS w Kownatach odnotowano w miesiącach letnich tj. od czerwca do września, osiągając w czerwcu maksymalnie 82,85%. Najniższą frekwencję – zaledwie 56,64% odnotowano w marcu 2016 roku.

Uczestnicy ŚDS pochodzą głównie z terenu powiatu łomżyńskiego – 55 osób (z gmin: Piątnica – 22 osoby, Gmina Łomża – 8 osób, Jedwabne – 7 osób, Nowogród – 6 osób, Miastkowo – 5 osób, Wizna – 4 osoby, Przytuły – 3 osoby). Ponadto na podstawie zawartych porozumień z usług Domu korzystało 5 mieszkańców miasta Łomża i 3 mieszkańców powiatu kolneńskiego.

Wykres 8: Liczba uczestników ŚDS w Kownatach wg miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne.

Uczestnicy dziennego pobytu na zajęcia organizowane w ŚDS dowożeni byli z terenu siedmiu gmin powiatu łomżyńskiego (łącznie z 36 różnych miejscowości) oraz z miasta Łomża. Dowóz odbywał się trzema samochodami: dwoma wynajętymi autobusami przystosowanymi do przewożenia osób na wózkach inwalidzkich oraz własnym środkiem transportu – 9 osobowym mikrobusem należącym do PKPS.

Dziennie, aby dowieźć do ŚDS i z powrotem do miejsca zamieszkania wszystkich uczestników, kierowcy pokonują trasę około **450 km**.

Na utrzymanie Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach otrzymuje dotację od Wojewody Podlaskiego oraz wykorzystuje środki własne PKPS.

Całość środków finansowych przeznaczonych na funkcjonowanie placówki w 2016 roku wyniosła **976 151,33 zł** z czego:

- dotacja Wojewody Podlaskiego na bieżące prowadzenie placówki – 865 003 zł,
- środki własne PKPS – 111 148,33 zł.

W Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach, na koniec grudnia 2016 roku zatrudnionych było 17 osób (łącznie 14,5 etatu), z czego 11 osób wchodziło w skład zespołu wspierająco – aktywizującego.

Tabela 7: Liczba zatrudnionych pracowników w ŚDS, z podziałem na stanowiska pracy i etaty.

L.p.	Nazwa stanowiska pracy	Wielkość etatu
1.	Dyrektor	½ etatu
2.	Główny księgowy	½ etatu
3.	Specjalista ds. kadrowych i bhp	½ etatu
4.	Księgowy	½ etatu
5.	Kierowca / Konserwator	½ etatu
6.	Sprzątaczką	1 etat
Zespół Wspierająco – Aktywizujący:		
7.	Kierownik zespołu / Pielęgniarka	1 etat
8.	Pracownik socjalny	1 etat
9.	Pedagog	1 etat
10.	Technik Fizjoterapii	1 etat
11.	Opiekun / Technik fizjoterapii	1 etat
12.	Terapeuta	1 etat
13.	Terapeuta	1 etat
14.	Terapeuta / Logopeda	1 etat
15.	Kierowca / Opiekun	1 etat
16.	Opiekun	1 etat
17.	Opiekun	1 etat

Źródło: Sprawozdanie z działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Kownatach za 2016 rok.

Odpłatność miesięczna za korzystanie z pobytu dziennego w środowiskowym domu samopomocy wynosi 5% kwoty dochodu osoby samotnie gospodarującej lub kwoty dochodu na osobę w rodzinie, ale tylko w sytuacji jeżeli dochód uczestnika samotnie gospodarującego lub dochód na osobę w rodzinie przekracza kwotę 300% odpowiedniego kryterium dochodowego tj.:

- w przypadku uczestnika samotnie gospodarującego, gdy jego dochód przekracza kwotę 1 902 zł miesięcznie,
- w przypadku uczestnika zamieszkującego w rodzinie, gdy dochód na osobę w rodzinie przekracza kwotę 1 542 zł miesięcznie.

W okresie sprawozdawczym odpłatność za zajęcia dzienne w ŚDS ponosiły 3 osoby w wysokości: 79,23 zł, 101,70 zł i 93,41 zł – miesięcznie. Pozostałe osoby ze względu na niski dochód zwolnione zostały z ponoszenia odpłatności.

Odpłatność miesięczna za korzystanie z pobytu całodobowego w środowiskowym domu samopomocy wynosi 70% dochodu osoby korzystającej z usług, proporcjonalnie do okresu jej pobytu.

W 2016 roku dwie osoby umieszczone na pobyt całodobowy ponosiły częściową odpłatność w wysokości 201,26 zł i 211,58 zł miesięcznie. Pozostałe osoby zostały zwolnione całkowicie z odpłatności z powodu ciężkiej sytuacji materialnej i bytowej w związku z niepełnosprawnością i ciężką, przewlekłą chorobą.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży może zwolnić osoby zobowiązane do odpłatności za usługi w ośrodkach wsparcia, na ich wniosek, częściowo lub całkowicie z tej odpłatności, jeżeli występują uzasadnione okoliczności, zwłaszcza długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, śmierć członka rodziny, straty materialne powstałe w wyniku klęski żywiołowej lub innych zdarzeń losowych.

Wszystkie osoby skierowane zostały do Środowiskowego Domu Samopomocy w Kownatach decyzją administracyjną Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży. Pierwsze decyzje kierujące na zajęcia dziennego pobytu wydawane są na trzy miesiące, kolejne na 12 miesięcy. W 2016 roku Dyrektor PCPR w Łomży wydał ogółem **148 decyzji administracyjnych** o skierowaniu i odpłatności w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach, w tym 130 na pobyt dzienny i 18 na całodobowy.

Kontrole Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

W 2016 roku w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach miały miejsce dwie kontrole przeprowadzone przez pracowników Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

W dniu 13 września 2016 r. w PCPR w Łomży oraz w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach miała miejsce kontrola przeprowadzona przez pracowników

Wydziału Infrastruktury Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku. Przedmiotem kontroli była prawidłowość wykorzystania dotacji celowej przyznanej w 2015 roku na finansowanie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi z przeznaczeniem na wydatki inwestycyjne – roboty wykończeniowe sali spotkań w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach.

Zgodnie z wystąpieniem pokontrolnym, które wpłynęło do PCPR w dniu 13 października 2016 r., kontrolujący nie stwierdzili istotnych uchybień w kontrolowanym zakresie, w związku z czym odstąpiono od wydania zaleceń pokontrolnych.

W dniach 16, 19 i 20 września 2016 roku w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach miała miejsce kontrola kompleksowa przeprowadzona przez pracowników Wydziału Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku. Przedmiotem kontroli była organizacja i funkcjonowanie środowiskowego domu samopomocy, przestrzeganie standardu świadczonych usług oraz kwalifikacje zatrudnionych pracowników w okresie od 1 września 2015 r. do dnia kontroli.

Zgodnie z zaleceniami pokontrolnymi, które wpłynęły do PCPR w dniu 9 listopada 2016 r., wykonywanie zadań w kontrolowanym zakresie oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami. Stwierdzone w trakcie kontroli kompleksowej nieprawidłowości dotyczyły następujących zagadnień:

- zatwierdzania Regulaminu organizacyjnego przez jednostkę zlecającą,
- ujednolicenia godzin pracy Domu,
- zapewnienia uczestnikom korzystania z wyznaczonych pomieszczeń Domu,
- zapewnienia pomieszczeń hostelowych uczestnikom skierowanym na pobyt całodobowy spełniających standardy określone w §18 pkt 7 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. wszystkie zalecenia pokontrolne zostały zrealizowane.

IV. Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kwestia przemocy w rodzinie od wielu lat uważana jest za istotny problem społeczny. Najczęściej ofiarami przemocy są kobiety i dzieci, czy też osoby starsze. Zauważalnym jest, iż ludzie niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny, jednakże jest to zjawisko coraz częściej ujawniane. Występuje ono we wszystkich warunkach społeczno-ekonomicznych, we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, czy też sytuacji materialnej. Przemoc jest demonstracją siły i chęci przejęcia kontroli nad drugą osobą. Przemoc powoduje u ofiary niską samoocenę, poczucie bezsilności i bezradności, ciągły niepokój, depresję oraz choroby związane ze stresem. Doznawanie lub bycie świadkiem przemocy przez dzieci prowadzi do nieodwracalnych skutków, które mogą objawić się dopiero w życiu dorosłym. Rodzina jest miejscem, w którym kształtuje się osobowość, system wartości i styl życia człowieka. Dbanie o odpowiednie relacje wewnątrz rodzinne, ochrona dóbr osobistych, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa jest także zadaniem państwa, dlatego też niezbędne jest objęcie pomocą i wsparciem ofiar przemocy, a także podjęcie stanowczych działań wobec sprawców, by przemoc nie powtarzała się.

Zgodnie z art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁴, zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 roku, Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie ze swoimi kompetencjami odpowiednie działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu łomżyńskiego podejmują: Ośrodki Pomocy Społecznej, Komenda Miejska Policji w Łomży, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Łomży, Biuro Porad Obywatelskich w Łomży oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży opracowało i uczestniczy w realizacji następujących programów dotyczących problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016 – 2021”;
- 2) „Powiatowy program profilaktyczny na lata 2013 – 2016”;
- 3) „Powiatowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2016 - 2021”.

4.1. Realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Celem głównym programu jest ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu łomżyńskiego. Cele szczegółowe to:

- a) zapobieganie występowaniu przemocy poprzez podnoszenie świadomości społecznej oraz ograniczenie zaburzeń życia społecznego związanego z występowaniem przemocy, w tym:
 - edukacja dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie ze stresem i agresją,
 - promowanie nieagresywnego zachowania w mediach (prasa lokalna, Internet);

- b) zmniejszanie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy, w tym:
- udzielenie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pozostającym w dotychczasowym miejscu pobytu,
 - udzielenie pomocy i wsparcia ofiarom przemocy zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania;
- c) zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie, w tym:
- współpraca w zakresie kierowania osób do ośrodków wsparcia i ośrodka interwencji kryzysowej,
 - realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie;
- d) zwiększenie skuteczności działań osób uprawnionych i zobowiązanych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz monitorowanie występowania przemocy oraz jej rozmiarów i skutków społecznych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży stale prowadzi kampanię informacyjną na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie za pomocą swojej strony internetowej oraz tablicy ogłoszeń, na których zamieszczane są publikacje, plakaty i ulotki promujące nieagresywne zachowania.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży prowadziło poradnictwo specjalistyczne dla mieszkańców powiatu łomżyńskiego. W mieszczącym się w siedzibie PCPR Punkcie Doradczo-Konsultacyjnym bezpłatnych porad udzielał psycholog. Z ogólnej liczby 137 godzin konsultacji skorzystało 35 osób w tym rodziny zastępcze, ofiary przemocy, osoby niepełnosprawne.

Specyfika poradnictwa opierała się głównie o porady dotyczące kryzysów małżeńskich, alkoholizmu, przemocy w rodzinie, problemów samotnych matek, radzenia sobie z kryzysem związanym z utratą osoby bliskiej, zaburzeń emocjonalnych i osobowościowych, pomocy w wejściu w dorosłe życie związane z procesem usamodzielnienia czy problemami wychowawczymi z dziećmi.

4.2. Powiatowy program profilaktyczny.

Odpowiedzialność w zakresie organizacji pomocy dzieciom, młodzieży, rodzinom a przede wszystkim ofiarom przemocy domowej w powiecie łomżyńskim spoczywa na Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, które realizując zadania z zakresu pomocy społecznej między innymi oferuje pomoc ofiarom przemocy w zróżnicowanym zakresie, począwszy od pomocy doradczej i informacyjnej, po pomoc socjalną, prawną i psychologiczną.

Podejmowane działania w oparciu o powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie skupiają się przede wszystkim na udzielaniu pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie. Niewiele spośród nich ma na celu zapobieganie zjawiskom przemocy. Działania pomocowe podejmowane są głównie w sytuacji wystąpienia ostrego kryzysu, a zakres i forma udzielanej pomocy skupiają się przede wszystkim na zapewnieniu bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Aby nie doprowadzać do konieczności podejmowania interwencji w sytuacjach wystąpienia przemocy w rodzinie i aby niwelować tego skutki, należy zintensyfikować podejmowanie działań o charakterze profilaktycznym.

Celem głównym powiatowego programu profilaktycznego jest zmniejszenie skali przemocy w rodzinie w powiecie łomżyńskim poprzez podejmowanie działań profilaktycznych w rodzinach z tzw. grupy ryzyka. Istotnym jest podejmowanie kompleksowych działań mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy ofiarom, jak również promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową. Cel główny programu jest realizowany poprzez cele szczegółowe tj.:

- a) zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie;
- b) udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie, w tym będącej w sytuacji przemocy domowej;
- c) pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i zagrożonych przemocą;
- d) zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych;
- e) propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich;
- f) zapewnienie usług poradniczych, wspierających i edukacyjnych dla wszystkich rodzin.

4.3. Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Realizacja programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat. Program stanowi element całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzupełnienie różnych form interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec sprawców przemocy. Ukierunkowany jest na zmianę zachowania i postaw osób stosujących przemoc, a w rezultacie na redukcję ryzyka kontynuowania stosowania przez te osoby przemocy oraz zwiększenie ich możliwości do samokontroli agresywnego zachowania i do konstruktywnego współżycia w rodzinie.

Program opracowany został z uwzględnieniem wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowiących załącznik nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006 – 2016.⁵

Podstawowymi celami działań programu korekcyjno-edukacyjnego są:

- a) powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy;
- b) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie;
- c) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy w rodzinie;
- d) uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- e) zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie;
- f) zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy;
- g) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

⁵ Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2014–2020.

W 2016 r. PCPR w Łomży zrealizowało jeden cykl programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc pn. „Życie bez przemocy”, który odbywał się w okresie 04.08. – 29.09.2016 roku. Miejsce przeprowadzenia zajęć – Zakład Karny w Grądach Woniecko.

Formy organizacji i realizacji programu oraz ich zawartość merytoryczna:

- a) adresatami programu korekcyjno-edukacyjnego były osoby osadzone w Zakładzie Karnym w Grądach Woniecko;
- b) zajęcia prowadzone były różnymi metodami, m.in. mini wykład, dyskusja tematyczna, informacje zwrotne, praca z ankietą, „burza mózgów”, film tematyczny, metoda sytuacyjna, metoda przypadków, zadanie domowe, trening, praca w podgrupach;
- c) rodzaj zajęć:
60 godzin pracy grupowej, 2 spotkania indywidualne z każdym z uczestników zajęć (kwalifikujące do zajęć grupowych), zajęcia odbywały się 1-2 razy w tygodniu.

Liczba uczestników programu:

- I cykl - zajęcia rozpoczęło 13 osób, ukończyło 13.

Na realizację programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wydatkowano kwotę 10 850 zł ze środków pochodzących z budżetu państwa.

V. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży realizuje następujące zadania powiatu z zakresu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁶:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- 2) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
- 3) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa;
- 4) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
- 5) dofinansowanie:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- 6) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- 7) realizacja programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

⁶ Zgodnie z art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r, poz. 2046 z późn. zm.).

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Realizowana jest przede wszystkim przez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;
- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Rehabilitacja zawodowa natomiast, ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Zgodnie z ustawą, na terenie powiatu łomżyńskiego zadania dotyczące rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych są realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Łomży.

Do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w warsztatach terapii zajęciowej oraz turnusach rehabilitacyjnych.

W maju 2013 roku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży opracowało aktualnie obowiązujący „*Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2013 – 2018*”. Celem głównym programu jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych umożliwiającym funkcjonowanie w społeczności lokalnej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Cele szczegółowe to:

- 1) inicjowanie, prowadzenie i wspieranie działań zmierzających do likwidacji barier utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym;
- 2) rozwój usług rehabilitacyjnych, pomagających osiągnąć i utrzymać optymalny poziom niezależności i funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkiwania;
- 3) integracja społeczna, zapobieganie społecznemu wykluczeniu – wspieranie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym (kultura, sport, turystyka);
- 4) integracja i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

5.1. Rehabilitacja społeczna.

Na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu łomżyńskiego, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2016 roku przyznał kwotę 892 482 zł. Rada Powiatu Łomżyńskiego uchwałą Nr XIV / 84 / 2016 z dnia 22 kwietnia 2016 roku, na zadania rehabilitacji społecznej, realizowane przez PCPR w Łomży, przeznaczyła kwotę 212 622 zł. Dnia 21 grudnia 2016 roku, uchwałą Nr XXI / 114 / 2016 Rady Powiatu Łomżyńskiego, zwiększono tę kwotę do **235 580,56 zł**.

Ze środków Funduszu realizowane były niżej wymienione zadania na rzecz osób niepełnosprawnych:

- 1) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych – dofinansowano kwotę 60 064 zł dla 72 osób niepełnosprawnych (dzieciom, młodzieży do 24 roku życia, dorosłym oraz ich opiekunom);
- 2) dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych osobom niepełnosprawnym w miejscu ich zamieszkania – dofinansowano kwotę 17 319 zł dla 5 osób niepełnosprawnych na przystosowanie łazienek do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- 3) dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się – dofinansowano kwotę 2648zł dla 3 osób niepełnosprawnych do zakupu komputera;
- 4) dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego – dofinansowano kwotę 6 948 zł dla 7 osób niepełnosprawnych,
- 5) dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – w 2016 roku ze środków PFRON dofinansowano 163 wnioski osób niepełnosprawnych na kwotę 138 742 zł, dotyczyły one zakupu:
 - środków pomocniczych:
 - aparatów słuchowych i wkładek usznych,
 - materaców i poduszek przeciwodleżynowych,
 - pielucho majtek,
 - cewników;
 - przedmiotów ortopedycznych:
 - wózków inwalidzkich,
 - indywidualnych przedmiotów pionizujących,

- obuwia ortopedycznego,
- protez kończyn,
- balkoników,
- stabilizatora stawu kolanowego,
- aparatów do bezdechu;

5.2. Realizacja programu „Aktywny Samorząd”.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, w ramach programu celowego PFRON, od 2012 roku realizuje pilotażowy program „Aktywny Samorząd” na podstawie umowy podpisanej przez Powiat Łomżyński z Podlaskim Oddziałem Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Białymstoku.

Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Cele szczegółowe programu to:

- a) przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego;
- b) przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych;
- c) umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie;
- d) poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji.

Adresatami programu są niepełnosprawni mieszkańcy powiatu łomżyńskiego, którzy w jego ramach mogą z PCPR otrzymać następujące wsparcie:

1) MODUŁ I:

- A1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu;

- A2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B;
- B1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania;
- B2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;
- C1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- C2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- C3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (III poziom jakości);
- C4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (III poziom jakości);
- D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej;

2) MODUŁ II:

- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Łącznie w 2016 roku do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży wpłynęło **38 wniosków o dofinansowanie**, na łączną kwotę 135 922 zł. Z przekazanych przez PFRON środków udało się sfinansować wszystkie 38 wniosków na łączną kwotę **110 354 zł**.

MODUŁ I

W 2016 roku podpisano i zrealizowano **7 umów** na łączną kwotę **41 701 zł**, w tym:

- **1 umowa na Obszar C, Zadanie 3** – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (proteza kończyny dolnej po amputacji na wysokości uda) **na kwotę 19 800 zł;**
- **2 umowy na Obszar C, Zadanie 2** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (zakup akumulatorów) **na kwotę 3600 zł;**
- **1 umowa na Obszar C, Zadanie 4** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne **na kwotę 4199 zł;**

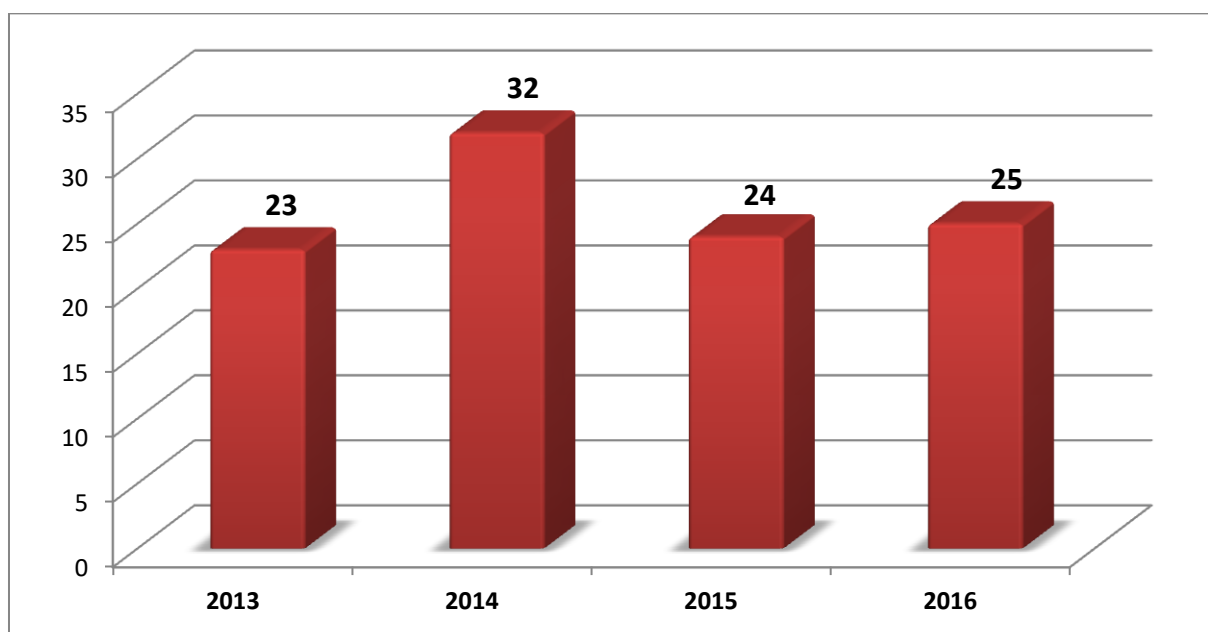
- **2 umowy na Obszar B, Zadanie 1** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (zestawy komputerowe dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku) **na kwotę 9102 zł;**
- **1 umowa na Obszar A, Zadanie 1** – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu dla osoby niepełnosprawnej z dysfunkcją narządu ruchu, **na kwotę 5000 zł.**

MODUŁ II

W 2016 roku do PCPR w Łomży wpłynęło łącznie **31 wniosków** o dofinansowanie:

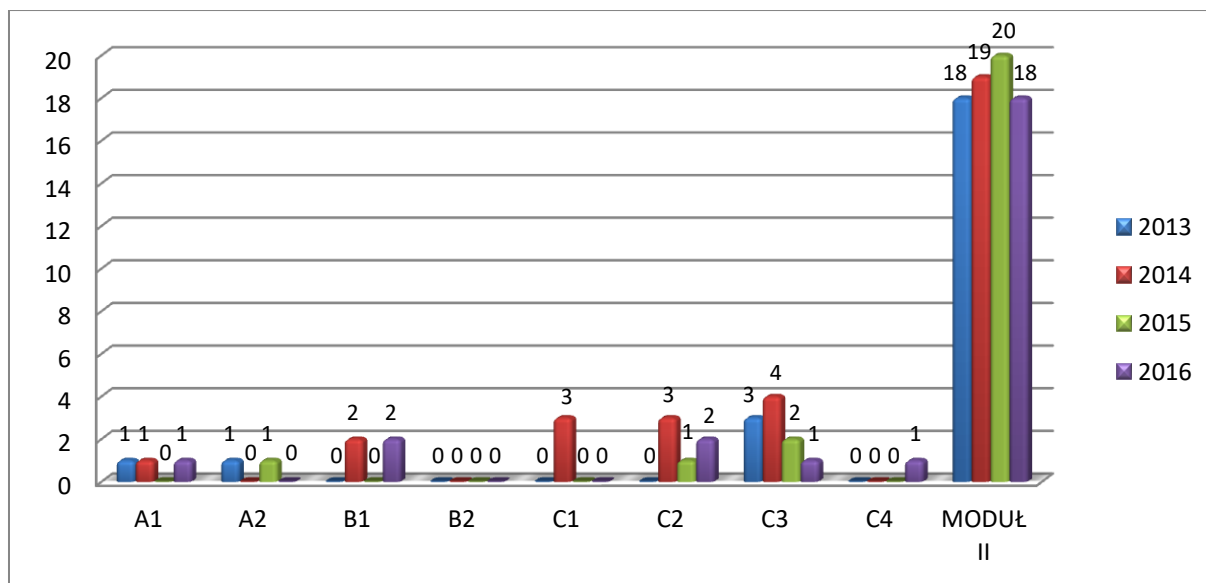
- I tura naboru wniosków miała miejsce w okresie od 1 do 30 marca 2016 r. Zawarto i zrealizowano **15 umów** o dofinansowanie kosztów nauki na łączną kwotę **32 703 zł;**
- II tura naboru wniosków miała miejsce w okresie od 1 września do 10 października 2016 r. Zawarto i zrealizowano **16 umów** o dofinansowanie kosztów nauki na łączną kwotę **35 950 zł.**

Wykres 9: Liczba niepełnosprawnych mieszkańców powiatu łomżyńskiego, którzy otrzymali w PCPR wsparcie z pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”, w latach 2013 – 2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

Wykres 10: Liczba osób niepełnosprawnych, którzy otrzymali w PCPR wsparcie z pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” w latach 2013 – 2016, wg rodzaju przyznanej pomocy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

5.3. Dofinansowanie tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Wiele osób niepełnosprawnych, ze względu na rodzaj schorzenia nie jest w stanie pracować zarobkowo, niejednokrotnie osoby te mają kłopoty z opanowaniem codziennych czynności. Dla tych osób przeznaczone są warsztaty terapii zajęciowej – placówki, w których osoby niepełnosprawne mogą korzystać z szeroko rozumianej rehabilitacji, zmierzającej do poprawy ich rozwoju ogólnego, zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz przystosowania do funkcjonowania społecznego.

Na terenie powiatu łomżyńskiego działa Warsztat Terapii Zajęciowej w Marianowie. Powstał 1 grudnia 1999 roku, a rozpoczął swoją działalność 3 lutego 2000 roku. Warsztat funkcjonuje na podstawie umowy w sprawie prowadzenia i finansowania kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej zawartej pomiędzy Powiatem Łomżyńskim a Stowarzyszeniem „Rodzice Dzieciom Troski Specjalnej” w Marianowie. WTZ w Marianowie jest placówką typu dziennego przeznaczoną dla 35 niepełnosprawnych intelektualnie uczestników. Z ogólnej liczby 35 uczestników, 14 to mieszkańcy Miasta Łomża, 1 to mieszkaniec powiatu kolneńskiego, zaś pozostali to mieszkańcy powiatu łomżyńskiego.

Powiaty te partycypują w kosztach utrzymania swoich mieszkańców. Warsztat mieści się w budynku byłego internatu Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Marianowie.

Podstawą finansowania działalności WTZ w Marianowie są środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przyznane na działalność Warsztatu w 2016 roku w wysokości 559 860 zł, oraz środki powiatu łomżyńskiego przyznane na podstawie umowy zawartej w dniu 16 kwietnia 2016 r. w sprawie przekazania i rozliczenia dotacji celowej na dofinansowanie kosztów działania WTZ w części nieobjętej dofinansowaniem PFRON w wysokości 62 206,55 zł.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Marianowie otrzymał środki finansowe na rok 2016 w łącznej wysokości **622 066,55 zł.**

<i>Nazwa WTZ</i>	<i>Dofin. PFRON 90%</i>	<i>Dofin. Starostwo Powiatowe w Łomży</i>	<i>Dofin. Miasto Łomża</i>	<i>Dofin. Starostwo Powiatowe w Kolnie</i>	<i>100% kosztów działalności w 2016 roku</i>
WTZ w Marianowie – 35 uczestników	559 860 zł	37 328,87 zł	23 396,57 zł	1 481,11 zł	622 066,55 zł

Kadra Warsztatu Terapii Zajęciowej w Marianowie:

- Liczba osób zatrudnionych – **13** osób na umowę o pracę,
- Liczba etatów – **11.**

Tabela 8: Rodzaj i kierunek wykształcenia kadry WTZ:

Rodzaj wykształcenia	Liczba osób	Stanowisko	Wykształcenie i dodatkowe kwalifikacje
Wyższe magisterskie	6	Psycholog	• mgr psychologii pracy • studium doradztwa zawodowego
		Gł. Księgowa	• mgr finanse i rachunkowość przedsiębiorstw
		Instruktor - terapeuta pracownia ceramiczna	• mgr pedagogiki terapeutycznej
		Instruktor - terapeuta pracownia przyrodnicza	• mgr pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej • terapeuta zajęciowy
		Instruktor - terapeuta pracownia muzykoterapeutyczna	• mgr filologii polskiej • studia podyplomowe z oligofrenopedagogiki
		Pracownik gospodarczy	• mgr rolnictwa

Licencjat	3	Dyrektor	• lic. pedagogiki niepełnosprawnych intelektualnie • kurs z zakresu wsparcia dla WTZ i zatrudniania osób niepełnosprawnych na chronionym rynku pracy
		Instruktor - terapeuta pracownia malarstwa i rękodzieła	• lic. oligofrenopedagogiki
		Instruktor - terapeuta pracownia multimedialna i technik graficznych	• lic. pedagogiki niepełnosprawnych intelektualnie z pedagogiką wczesnoszkolną • terapeuta zajęciowy
Średnie zawodowe	3	Instruktor - terapeuta pracownia edukacji technicznej	• terapeuta zajęciowy
		Instruktor - terapeuta pracownia przystosowania do życia codziennego	• opiekun w domu pomocy społecznej
		Rehabilitant	• technik fizjoterapii
Podstawowe	1	Kierowca	• prawo jazdy kategorii B, C, D

Uczestnicy Warsztatu Terapii Zajęciowej w Marianowie:

W okresie sprawozdawczym na zajęcia w placówce uczęszczało 38 osób niepełnosprawnych. Wszyscy uczestnicy posiadali ważne orzeczenia o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz wskazanie do terapii zajęciowej.

Liczba uczestników warsztatu: 35 osób – stan na 31.12.2016 r.

Podział uczestników ze względu na płeć:

- liczba kobiet – 18,
- liczba mężczyzn – 17.

Przedział wiekowy	Ilość osób
22 – 25	6
26 – 30	6
31 – 40	15
41 – 50	7
53 i więcej	1

Stopień niepełnosprawności	Liczba osób
Znaczny	25
Umiarkowany	10

Tabela 9: Rodzaj niepełnosprawności uczestników WTZ według schorzenia wiodącego (liczba osób).

Rodzaj niepełnosprawności wiodącej	Symbol niepełnosprawności	Ilość osób	W tym osoby z niepełnosprawnością sprzężoną
Upośledzenie umysłowe	01-U	17	6
Choroby psychiczne	02-P	12	4
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	03-L	-	-
Choroby narządu wzroku	04-O	-	-
Upośledzenie narządu ruchu	05-R	-	-
Epilepsja	06-E	1	1
Choroby układu oddechowego i krążenia	07-S	-	-
Choroby układu pokarmowego	08-T	-	-
Choroby układu moczowo-płciowego	09-M	-	-
Choroby neurologiczne	10-N	5	4
Inne	11-1	-	-
RAZEM		35	15

WTZ jest placówką pobytu dziennego, czynną od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:45 do 16:00. Terapia zajęciowa w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej odbywa się zgodnie z programami poszczególnych pracowni oraz zgodnie z indywidualnymi programami w grupach 5 osobowych, w 7 pracowniach terapeutycznych:

- pracownia przystosowania do życia codziennego,
- pracownia malarstwa i rękodzieła,
- pracownia ceramiczna,
- pracownia muzyki i teatru,
- pracownia edukacji technicznej,
- pracownia multimedialna i technik graficznych,
- pracownia przyrodnicza.

Każdy z uczestników realizuje indywidualny program rehabilitacji i terapii, który jest tworzony i weryfikowany na podstawie zgromadzonych dokumentów, wywiadu z rodziną, obserwacji, działań i zachowania w Warsztacie. Program jest realizowany w pracowni wiodącej i innych pracowniach według indywidualnych potrzeb. Prowadzone jest także wsparcie psychoterapeutyczne oraz rehabilitacja lecznicza w zakresie fizjoterapii. W

programie terapeutycznym warsztatu przewidziane jest także prowadzenie zajęć poza godzinami pracy i siedzibą Warsztatu. Realizowane w WTZ indywidualne programy rehabilitacji i terapii są autorskimi programami tej placówki. Zostały one podzielone na działy: formy i metody rehabilitacji, zakres i planowane efekty rehabilitacji, formy współpracy z rodziną oraz osoby odpowiedzialne za realizację programu. Programy są co roku oceniane, modyfikowane i doskonalone. Rada Programowa Warsztatu dokonuje oceny postępów w rehabilitacji każdego uczestnika co pół roku i co trzy lata oceny kompleksowej. W WTZ uczestnicy odbywają trening ekonomiczny w formie gotówkowej. Główne przeznaczenie środków finansowych z treningu ekonomicznego przez uczestników Warsztatu to realizacja ich potrzeb socjalnych.

Rada Programowa Warsztatów dokonuje oceny postępów w rehabilitacji każdego uczestnika co pół roku a co trzy lata następuje ocena kompleksowa. Ocena postępów uczestnika przeprowadzana jest według dynamiki postępów uczestników w Warsztatach Terapii Zajęciowej.

WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ NA 2017 ROK

1. Współpraca z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej z terenu powiatu łomżyńskiego w zakresie świadczonych usług.
2. Pozyskiwanie środków na wspieranie osób niepełnosprawnych w ramach programów PFRON.
3. Opracowanie „Powiatowego Programu Profilaktycznego na lata 2017 – 2020”.
4. Zatrudnienie prawnika i psychologa na potrzeby klientów PCPR.
5. Zorganizowanie konferencji poświęconej przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
6. Podejmowanie działań związanych z profilaktyką dotyczącą przemocy.
7. Zwiększenie miejsc pobytu dziennego w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach.

WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ NA 2017 ROK

1. Promowanie rodzicielstwa zastępczego w celu pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze.
2. Utworzenie na terenie powiatu łomżyńskiego jednej rodziny zastępczej zawodowej (o ile będzie taka potrzeba).
3. Zatrudnienie psychologa z doświadczeniem, którego obowiązkami będzie m.in.: badanie motywacji i predyspozycji do bycia rodziną zastępczą, uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji opiekuńczo – wychowawczej dzieci, prowadzenie warsztatów / terapii z rodzinami zastępczymi i dziećmi.
4. Utworzenie grupy wsparcia dla rodziców zastępczych przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze.
5. Współpraca z Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży w celu realizacji zadań z systemu pieczy zastępczej.
6. Pozyskanie kandydatów na rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego lub rodziny zawodowe specjalistyczne.
8. Zapewnienie dla rodzin zastępczych, rodzin biologicznych, nieodpłatnej pomocy prawnej, zwłaszcza z zakresu prawa rodzinnego i majątkowego (ograniczanie/pozbawienie/przywrócenie władzy rodzicielskiej, ustalanie opiekunów prawnych, rozwody, podział majątku, rozpoczęcie egzekucji komorniczej) oraz zabezpieczenia społecznego.